

לקוטי תורה • פרשת כי תצא • מאמר 3

ביאור כי תצא

ביאור על "כי תצא"

לצלם האדם, "צלם אלקים", שלוש בחינות הנקראות על שם אותיותיו: הצדי — האלקות המתלבשת בנפש, שהיא "אשת יפת תואר" השבויה; הלמד — המזל של הנפש שנותר למעלה כמקיף; והם — מקיף נעלה עוד יותר. שלבי הפרשה בתורה העוסקת באשת יפת תואר השבויה מתארים כיצד נאספת האלקות השבויה הזאת, משתחררת מ"לבוש" הקליפה ומתרוממת דרך מדרגות הולכות ונעלות של תשובה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/ki-seitzei/3

הנקודה

לצלם האדם, "צלם אלקים", שלוש בחינות הנקראות על שם אותיותיו: הצדי – האלקות המתלבשת בנפש, שהיא "אשת יפת תואר" השבויה; הלמד – המזל של הנפש שנותר למעלה כמקיף; והם – מקיף נעלה עוד יותר. שלכי הפרשה בתורה העוסקת באשת יפת תואר השבויה מתארים כיצד נאספת האלקות השבויה הזאת, משתחררת מ"לבוש" הקליפה ומתרוממת דרך מדרגות הולכות ונעלות של תשובה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

ביאור זה קורא את פרשת התורה על "אשת יפת תואר" השבויה דרך שלוש אותיות הצלם, צלם אלקים. בז"א, הצדי (תשעים) היא האור הפנימי של תשע ספירות, הלמד (שלושים) היא האור המקיף של חכמה, בינה ודעת, והם (ארבעים) היא האור המקיף הנעלה של כתר. בנפש, הצדי היא האלקות המתלבשת בתוכה, האשה השבויה, ואילו הלמד היא המזל שלמעלה, ש"רואה" ושומע את הקריאה השמימית לשוב. סעיף ב' עוסק באיסוף כוחות הנפש שהתפזרו באמצעות עקירת הרצון ווידוי בפה, ובהעלאתם אל האור המקיף, "מעל אויבך", כפי שאסתר בחרה להיכנס לחצר הפנימית. תשובה נעלית יותר באה מן המזל, המתעורר על ידי התורה ומביא ליראה הנעלית ולחיבור של הנפש עם התורה. סעיף ג' מסביר את גילוח הראש ועשיית הציפורניים כוויתור על מותרות של שכל ורגש, ובעיקר על התחכמות יתרה בפרנסה. הסרת לבוש השבויה מסלקת את המקיף האחד של הקליפה; הישיבה בבית מביאה את המקיף הנעלה יותר; הבכי והחיבור הם התשובה הנעלית ביותר, מדרגת יום הכיפורים ונעילה.

מבנה

1	שלוש אותיות הצלם	11-3
על פי האריז"ל, הצדי שבצלם היא האור הפנימי של תשע ספירות ז"א, הלמד היא המקיף של חכמה, בינה ודעת, והם היא המקיף הנעלה של כתר. בנפש, הצדי היא האלקות היורדת ומתלבשת בתוכה, "אשת יפת תואר", והלמד היא המזל שלמעלה, השומע את הקריאה השמימית לשוב ונקרא "יפת תואר".		
2	איסוף השבויים, מעל האויבים	11-5
כוחות הנפש שהתפזרו במחשבה, בדיבור ובמעשה של ענייני העולם נאספים באמצעות עקירת הרצון ווידוי, המסלקים הן את נשמתו והן את גופו של המקטרג שנברא על ידי החטא. הם מתרוממים אל המקיף, "מעל אויבך", במקום שבו אין לכוחות החיצוניים אחיזה, כפי שאסתר נכנסה רק לחצר הפנימית. העלאת עצם כוחות הנפש דורשת תשובה נעלית יותר, המתחילה מן המזל ונמשכת למטה באמצעות תורה ומצוות.		
3	תורה, יראה והכלה	11-8
לימוד התורה מעורר את המזל ומביא את היראה הנעלית, כפי שחבריו של דניאל רעדו ממה שרק המזל שלהם ראה. ואז "ולקחת לך לאשה": הצדי של הנפש היא כלת התורה, ואילו התורה, שהיא חכמה, היא הכלה ביחס לה"ם של הנפש; הה"ם של התורה עצמה היא מקורה, והדבר משתקף בארבעים הימים שבהם ניתנה התורה ונמשך למטה באמצעות ברכת התורה.		

השערות והציפורניים הן מותרות של שכל ורגש. רק בקדושה הנעלית ביותר, או אצל תלמיד חכם גדול, גם המותרות עצמן קדושות; אחרים צריכים לוותר על מותרות של מאכל, לבוש וכבוד, ובעל תשובה זקוק לגדרים. למעשה, מותרות השכל הן התחכמות יתרה בפרנסה: העבודה היא כלי לברכה ה', אך הסתמכות על תחבולות דומה ללבוש ארוך מדי, המכשיל את הלוכש אותו.

5 לבוש השבויה והבית

13-12

לקליפה יש מקיף אחד, ה"בבואה" — רצון שלמעלה מן השכל המושך אדם מחטא לחטא בלי שיבחין בכך — אך אין לה את המקיף השני, היחידה. הסרת לבוש השבויה מאפשרת למקיף הקדוש, הלמד, לשרות על הנפש; והישיבה "בביתך", המקיף הנעלה יותר, הופכת את השינוי לקבוע.

6 בכי וחיבור

14

הבכי על אביה הוא תשובה נעלית עוד יותר, דמעות של קרבה ולא של מרה שחורה, בדומה לבכי של רבי עקיבא על שיר השירים: מדרגת יום הכיפורים. "והיתה לך לאשה" פירושו מסירות נפש, נפילת אפיים ונעילה, שבהן ההתבוננות באלקות נספגת בעומק הלב.

מו ש ג ים

צלם אלקים צלם אלקים

הממוצע בין האלקות ובין הנשמה הנבראת. שלוש אותיותיו מציינות שלוש מדרגות: הצדי — אור פנימי המתלבש בנפש; הלמד — אור מקיף שמעליה; והם — אור מקיף נעלה עוד יותר.

מקיף ומקיף למקיף מקיף ומקיף למקיף

אורות מקיפים, גדולים מכדי להיכנס לכלי, המשפיעים עליו מבחוץ. הראשון, הלמד — ה"לבוש" — יכול לפעמים להיכנס באור הפנימי; השני, הם — ה"בית" — לעולם אינו נכנס בו.

מזל מזל

החלק בנפש שנותר למעלה כמקיף: "אף על גב דאיהו לא חזי, מזליה חזי". מן השורש של "נוזל", הוא מאפשר לשפע, ליראה ולקריאה לתשובה לזרום למטה, אל הנפש שבגוף.

אשת יפת תואר אשת יפת תאר

הצדי שבצלם, האלקות היורדת ונשכית בנפש ובגוף; עיקר העבודה הוא להעלות אותה. הלמד הנעלית עצמה נקראת "יפת תואר", על שם תפארת.

בבואה ובבואה דבבואה בבואה ובבואה דבבואה

על פי דברי הגמרא על שדים. לקדושה יש שני מקיפים, ואילו לקליפה יש רק את הראשון — רצון שלמעלה מן השכל — ואין לה את השני, היחידה, שאין לה צד שכנגד.

מוטרי מוחין מוטרי מוחין

מה שצומח מעבר לתוכן העצמי של השכל, ומסומל בשערות: קדוש רק במדרגות הנעלות ביותר או אצל תלמיד חכם גדול; אצל אחרים הוא התחכמות יתרה, ובייחוד בענייני פרנסה, שאותה יש "לגלח".

תשובה עילאה תשובה עילאה

תשובה המגיעה לעצם כוחות הנפש ולא רק ללבושים שלהם. היא מתחילה מן המזל, מתעוררת על ידי התורה ומגיעה לשיאה בבכי של קרבה ובמסירות נפש.

קטע 1 • 11-3

שלוש אותיות הצלם

1 ביאור כי תצא.^{1,2} ענין שהאדם נברא בצלם אלקי וענין בכואה ובכואה דבכואה³ הנה כתיב ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים⁴ וגו'. ומבואר בע"ח [בעץ חיים] ענין צ' דצלם⁵ ולמ"ד דצלם מ"ם דצלם.⁶

ביאור על "כי תצא": ענין בריאת האדם בצלם אלקים, וענין בכואה ובכואה דבכואה. והנה כתוב: "ויברא אלקים את האדם בצלמו, בצלם אלקים" וגו'. וענין הצדיק של "צלם", הלמ"ד של "צלם" והמ"ם של "צלם" מבואר בעץ חיים.

זהו ביאור המרחיב את המאמר שקדם לו, על הפסוק "כי תצא למלחמה" (דברים כא, י) ועל דין התורה בענין "אשת יפת תואר" השבויה. הביאור מציין את שני הנושאים שלו: בריאת האדם בצלם אלקים, וההבחנה שבגמרא בין "בכואה" ל"בכואה דבכואה". הוא פותח בפסוק שבספר בראשית ומציין שבעץ חיים מבואר עניינה של כל אחת משלוש האותיות שבמילה "צלם" — צדיק, למ"ד ומ"ם — כרמה נפרדת.

2 ובמבוא שערים שער ה' ח"א [חלק א'] פ"ג כ' [כתב] המוחין דז"א הם בחי' נפש וחיות אל הז"א והוא דמות פרצוף זך ורוחני מאד שלם ב"ס [ב"י ספירות]

ובמבוא שערים, שער 5, חלק 1, פרק 13, הוא כתב: המוחין של ז"א הם בחינת נפש וחיות עבור ז"א; הם דמות של פרצוף זך ורוחני מאוד, שלם בעשר ספירות,

אדמו"ר הזקן מצטט את מבוא שערים, חיבור קלאסי המציג את קבלת האר"ז. לז"א, הפרצוף הכולל את שש המדות בעולם האצילות, יש מוחין משלו, והם משמשים לו כנפש: צורה שלמה ומעודנת מאוד, הכוללת את כל עשר הספירות.

והוא מתפשט בתוך הכלים של ז"א בתוך גופו להחיותו והוא בחי' צלם א' שיש בו ג' בחי' כנגד ג' אותיות צלם. ל' [לשון] מ' מקיפים וצ' הוא אור פנימי.

והם מתפשטים בתוך הכלים של ז"א, בתוך גופו, כדי להחיותו. זו בחינת צלם אחד, שיש בו שלוש בחינות כנגד שלוש האותיות של המילה "צלם": ל' ומ' הן מקיפים, וצ' הוא אור פנימי.

המוחין דמויי הנפש מתפשטים בתוך הכלים של ז"א, "גופו", ומחיים אותו; מכלול זה נקרא צלם אחד. שלוש אותיות המילה מציינות את שלושת חלקיו: צ' היא האור הפנימי שנכנס בפועל לכלים, ואילו ל' ומ' הן מקיפים — אורות מקיפים שנותרים למעלה ומשפיעים על ז"א מבחוץ.

3 ופיי שהא"פ [שהאור פנימי] **הוא בחיי צי'⁷ היינו ט"ס** [ט' ספירות] **דז"א חב"ד** [חכמה בינה ודעת] **חג"ת** [חסד גבורה תפארת] **נה"י** [נצח הוד יסוד] **כל אחד כלול מעשר עולה צ'.** וכמ"ש במ"ח מסכת הגדלות ז"א פ"ג [פרק ג'].

הביאור: האור הפנימי הוא בחינת צ', כלומר תשע הספירות של ז"א — חכמה, בינה ודעת; חסד, גבורה ותפארת; נצח, הוד ויסוד — שכל אחת מהן כלולה מעשר, ובסך הכול צ'. כך כתוב במשנת חסידים, במסכת הגדלות של ז"א, פרק ג'.

האותיות מוסברות לפי ערכן המספרי. צ' שווה תשעים: האור הפנימי הוא תשע הספירות של ז"א, מחכמה ועד יסוד, שכל אחת מהן כוללת את כל עשר הספירות, ובסך הכול תשע כפול עשר. המקור הוא משנת חסידים, קובץ מתורת האר"י המסודר במתכונת המשנה.

ולמ"ד הוא מקיף היינו ג' מוחין חב"ד [חכמה בינה ודעת] **דאצ"י אשר כל אי כלול מעשר עולה למ"ד אשר** **הוא בחיי מקיף לכללות הא"פ** [האור פנימי] **דט"ס** [דט' ספירות] **דז"א שהיא בחיי צ' ועמ"ש בביאור ע"פ** **ועשית ציץ^{8,9} גבי קדש למ"ד מלמטה.**

והלי היא מקיף: כלומר, שלושת המוחין חכמה, בינה ודעת דאצילות, שכל אחד מהם כלול מעשר, ובסך הכול ל'; היא בחינת מקיף לכללות האור הפנימי של תשע הספירות של ז"א, שהוא בחינת צ'. וראו מה שכתוב בביאור על הפסוק "ועשית ציץ", בעניין "קודש" והלי שלמטה.

ל' שווה שלשים: אלה שלושת המוחין חכמה, בינה ודעת דאצילות, שכל אחד מהם כולל עשר, והם עומדים כמקיף אחד על כל האור הפנימי של ז"א. אדמו"ר הזקן מפנה לביאור שלו בתורה אור על הציץ, לוח הזהב של הכהן הגדול, שבו הכתובת "קודש לה"י הייתה מסודרת כך ש"קודש" והלי היו בשורה התחתונה.

והמ"ם הוא בחיי כתר מקיף הכללי כולל כל הדי בחיי כחב"ד [כחכמה בינה ודעת] **(ע' [עיינ] בכוונת ברכת** **כהנים ובקידוש דשבת)**

והמ' היא בחינת כתר, המקיף הכללי, הכולל את כל ארבע הבחינות: כתר, חכמה, בינה ודעת (ראו את הכוונה בברכת כהנים ובקידוש של שבת),

מ' שווה ארבעים: היא כתר, המקיף הכללי, הכולל ארבע בחינות — כתר, חכמה, בינה ודעת — שכל אחת מהן כלולה מעשר. הסוגריים מפנים לכוונות של ברכת כהנים ושל קידוש שבת, כמקורות נוספים לעניין.

והוא בחיי מקיף למקיף שהמקיף הראשון שהוא בחיי ל' [לשון] יוכל להתלבש לפעמים ליכנס בתוך **הא"פ** [האור פנימי] **והכלים¹⁰ משא"כ המ' שהוא בחיי מקיף למקיף כו'**

והיא בחינת מקיף למקיף. המקיף הראשון, שהוא בחינת ל', יכול לפעמים להתלבש ולהיכנס בתוך האור הפנימי והכלים; אבל המ', שהיא בחינת מקיף למקיף, וכן הלאה.

לכן המ' היא "מקיף למקיף" — אור מקיף שמקיף אפילו את הלי. ההבדל ביניהם הוא שהלי, המקיף הראשון, יכול לפעמים להתלבש ולהיכנס באור הפנימי ובכלים, ואילו המ' אינה נכנסת בהם.

ומי"מ ב' מקיפים אלו דלי' [דלשון] מ' הם לבד ענין הכתר דז"א¹¹ ומאירים עליו מרחוק יותר מבחי' הכתר דז"א כמ"ש במ"ח שם פ"ו

ובכל זאת, שני המקיפים האלה, של הלי' והמ', נפרדים מבחינת כתר של ז"א, והם מאירים עליו מרחוק — רחוק יותר מבחינת כתר של ז"א, כפי שכתוב שם במשנת חסידים, פרק ו'.

שני המקיפים האלה נבדלים מכתר של ז"א עצמו. הם מאירים על ז"א ממרחק רב יותר מזה שממנו מאיר כתרו שלו, כפי שכתוב בפרק ו' של אותה מסכת במשנת חסידים.

(ועיין מענין מקיף ומקיף למקיף בפ' שמות בביאור ע"פ הבאים ישרש יעקב^{12,13} ובמ"ש במ"א ע"פ חנכת הבית לדוד^{14,15} בענין לבוש ובית כו' וע' לקמן פ' נצבים בפ"י לא בשמים היא¹⁶ ולא מעבר לים היא¹⁷ כו' בחי' מקיף ומקיף דמקיף כו' ע"ש)

(בעניין מקיף ומקיף למקיף ראו פרשת שמות, בביאור על הפסוק "הבאים ישרש יעקב", וכן מה שכתוב במקום אחר על הפסוק "חנוכת הבית לדוד", בעניין לבוש ובית כו'. וראו להלן, פרשת נצבים, בפירוש "לא בשמים היא ולא מעבר לים היא" כו' — בחינת מקיף ומקיף דמקיף כו'; עיינו שם.)

הסוגריים מונים מאמרים נוספים העוסקים במקיף ובמקיף למקיף: תורה אור על פרשת שמות; המאמר על מזמור חנוכת הבית, שבו שני המקיפים מתוארים כ"לבוש" ו"בית"; ולקוטי תורה על פרשת נצבים, על "לא בשמים היא ולא מעבר לים".

וכן יובן למעלה יותר מריש כל דרגין הנה הא"פ [האור הפנימי] הוא בחי' הקו כו' (וע' בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות^{18,19} כו')

וכך יובן גם למעלה יותר, מעל "ראש כל הדרגות": שם האור הפנימי הוא בחינת הקו כו' (וראו את הביאור על הפסוק "יביאו לבוש מלכות" כו').

אותו מבנה קיים גם בדרגה נעלית יותר, מעל "ראש כל הדרגות": שם האור הפנימי הוא הקו, קו האור הדק שנמשך אל החלל שנוצר בעקבות הצמצום; ומכאן שגם דרגות המקיף נמצאות מעבר לו. אדמו"ר הזקן מפנה לביאור שלו בתורה אור על הפסוק "יביאו לבוש מלכות" (אסתר ו, ח).

והנה כמ"כ [כמו כן] בנשמת האדם נאמר ג"כ ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים^{20,21} ע"ד הנ"ל.

והנה, בדומה לכך נאמר גם בנשמת האדם: "ויברא אלקים את האדם בצלמו, בצלם אלקים", על דרך האמור לעיל.

כעת אדמו"ר הזקן מחיל את כל האמור על נשמת האדם. הפסוק "ויברא אלקים את האדם בצלמו" מלמד שגם לנשמה יש צלם הכולל צ', ל' ומ'.

ועיקר ענין הצלם הוא להיות ממוצע²² בין אלהות לנשמה כי הנשמה הוא בחי' נברא יש מאין ע"י התלבשות האור במלי' דעשי' [דעשיה] בכלים.

עיקר עניינו של הצלם הוא להיות ממוצע בין האלוקות לנשמה. שכן הנשמה היא בדרגת נברא, יש מאין, [הנוצר] באמצעות התלבשות האור בכלים שבמלכות דעשיה.

תפקידו העיקרי של הצלם הוא לחבר בין האלוקות לנשמה. הנשמה היא נברא, שהתהווה "יש מאין" כשהאור האלוקי התלבש בכלים שבמלכות דעשיה, ולכן דרוש דבר שיתווך בינה לבין האלוקות.

וכ"זה [וכל זה] הוא עדיין אלקות כו' ולהיות התהוות הנשמה שהיא נברא הוא ע"י הצלם אלקים ומתחלק לכ' בחי' צ' דצלם

וכל זה עדיין אלוקות וכו'. ומכיוון שהתהוות הנשמה, שהיא נברא, היא באמצעות צלם אלקים, הוא מתחלק לשתי בחינות: צ' של צלם,

גם בשלב זה האור עדיין אלוקות, ואילו הנשמה היא נברא; לכן הנשמה מתהווה באמצעות הצלם, "צלם אלקים", שמתחלק לשתי בחינות. הראשונה היא האות צ'.

היינו בחי' אלקות שבתוך הנשמה (וע' בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג']) ולמ"ד בחי' מקיף וזהו בחי' מזל הנז' [הנזכר] בדרז"ל [בדברי רבותינו זכרונם לברכה] מזליה חזי.²³

כלומר, בחינת האלוקות שבתוך הנשמה (וראה עץ חיים, שער מ"א, פרק ג'); ולי' — בחינת מקיף. וזוהי בחינת המזל הנזכרת בדברי רז"ל: "מזלו רואה".

הצ' היא האלוקות שבתוך הנשמה; הלי' היא בחינת מקיף שלמעלה ממנה. זהו המקיף שהגמרא מכנה "מזלו" של האדם: "אף על פי שאינו רואה, מזלו רואה" (מגילה ג' ע"א), חלק בנשמה שתופס את מה שהאדם עצמו אינו רואה.

שמשם נמשך בחי' צ' להתלבש בנשמה וכנודע ממאמר הבעש"ט [הבעל שם טוב]²⁴ נ"ע [נשמתו עדן] בענין הב"ק [הבת קול] שמכרזת שובו בנים²⁵ דקשה מי הוא השומע²⁶ כו'. וא"כ מהו הפעולה מהכרוז.

ומשם נמשכת בחינת צ' להתלבש בנשמה. וכידוע מאמר הבעש"ט נ"ע בענין בת קול המכרזת "שובו בנים": קשה, מי הוא השומע אותה וכו'? ואם כן, מה פועלת ההכרזה?

מן המזל נמשכת הצ' ומתלבשת בנשמה. אדמו"ר הזקן מביא את שאלת הבעל שם טוב על בת הקול הקוראת "שובו בנים" (חגיגה ט"ו ע"א): אם איש אינו שומע אותה, מה היא פועלת?

אלא היינו דמזליה חזי הכרוז ומזה נמשך ג"כ הרגשה בנשמה שבגוף שנמשך לה מלמעלה מבחי מזליה וע"כ נקי מזל שממשיך ההזלה וההשפעה

אלא, מזלו הוא שרואה את ההכרזה, ומתוך כך נמשכת גם הרגשה לנשמה שבגוף, מן הבחינה של מזלו הנמשכת אליה מלמעלה. לכן היא נקראת מזל, משום שהיא ממשיכה את ההזלה ואת ההשפעה

התשובה היא שמזלו של האדם שומע את הקריאה, וממנו מגיעה הרגשה גם לנשמה שבגוף — התעוררות מלמעלה שמקורה אינו ידוע לאדם. לכן היא נקראת מזל, מלשון "נוזל": היא מאפשרת לשפע לזרום אל הנשמה.

(ועמ"ש בד"ה האזינו השמים²⁷ בפירוש ונוזלים מן לבנון כו') והמזל הוא בחי אלקות שאינו מתלבש בנפש כלל

(וראה מה שכתוב בד"ה "האזינו השמים" בפירוש "ונוזלים מן לבנון" וכו'). והמזל הוא בחינת אלקות שאינה מתלבשת בנפש כלל,

ההערה מוסבת על המאמר "האזינו השמים", שבהמשך לקוטי תורה, שבו מבואר הפסוק "ונוזלים מן לבנון" (שיר השירים ד':ט"ו); המילה "ונוזלים" היא מאותו שורש כמו "מזל". המזל עצמו הוא אלקות שאינה מתלבשת בנפש כלל.

שהוא למעלה ממדרגת מלאך וכמ"ש הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] בשער הקדושה והנבואה שהמדרגה הגדולה שבכולם הוא גילוי הנשמה שלו עצמו שהוא למעלה ממדרגת גילוי אליהו²⁸ והיינו בחי הנשמה שלמעלה מן הגוף למ"ד דצלם.

שהיא למעלה ממדרגת מלאך. וכמו שכתב הרח"ו בשער הקדושה והנבואה, שהדרגה הגבוהה מכולן היא גילוי נשמתו שלו, הגבוה ממדרגת גילוי אליהו. וזוהי בחינת הנשמה שלמעלה מן הגוף — הלי של צלם.

המזל גבוה ממלאך. רבי חיים ויטאל כתב שהגילוי הנעלה מכולם הוא גילוי נשמתו של האדם עצמו, הגבוה אף מגילוי אליהו הנביא; הנשמה שלמעלה מן הגוף היא הלי של צלם.

ונקי בחי יפת תואר²⁹ שהוא מז"א עצמו (ר"ל [רוצה לומר] למעלה מבחי מלי ועי' בזח"א [בוהר חלק א]) (פי' ויחי דרמ"ה) ע"פ שימני כחותם³⁰ בגין דאינון אתיין מסטרא דדכורא³¹ כו'.

והיא נקראת בחינת "יפת תואר", מפני שהיא מז"א עצמו (כלומר, למעלה מבחינת מלכות; וראה זוהר, חלק א') (פרשת ויחי, דף רמ"ה), על הפסוק "שימני כחותם": "בגין דאינון אתיין מסטרא דדכורא" וכו'.

הלי נקראת גם "יפת תואר", משום שמקורה בז"א עצמו, למעלה ממלכות. וזוהר, על הפסוק "שימני כחותם על לבך" (שיר השירים ח':ו'), אומר שנשמות הצדיקים שלמטה מעוררות אהבה למעלה "בגין דאינון אתיין מסטרא דדכורא" — מפני שהן באות מצד המלך, הצד הזכרי, כלומר מז"א.

ועי' מ"ש לעיל פ' בשלח סדי"ה וה' הולך לפניהם³² יומם³³ במש"ש [במה שכתוב שם] ישראל נעשו אז למעלה מבחי' שכינה כו'

וראה גם את מה שנכתב לעיל, בפרשת בשלח, בסוף המאמר המתחיל "וה' הולך לפניהם יומם", בעניין מה שנאמר שם: ישראל נעשו אז למעלה מבחינת השכינה, וכו'.

אדמו"ר הזקן מפנה למאמר שלו בתורה אור על הפסוק "וה' הולך לפניהם יומם" (שמות יג, כא). המאמר מסביר שבקריעת ים סוף עלו ישראל למעלה מבחינת השכינה, הנוכחות האלוהית הקשורה למלכות.

ועל דמות הכסא³⁴ כו' לך הוי' הגדולה והגבורה והתפארת³⁵ תפארת עיקר שהוא בחי' גוונין ש"ע [ש"ע] נהורין³⁶ כו' [(370)]

וכן "ועל דמות הכסא", וכו'. "לך הוי' הגדולה והגבורה והתפארת": תפארת היא העיקר, שכן היא בחינת הגוונים, "ש"ע נהורין", וכו'.

הביטוי של יחזקאל "ועל דמות הכסא" (יחזקאל א, כו) מצביע על מדרגה שמעל הכיסא, שבה, כפי שנאמר בחלק 22, הלמד של הנשמה נשארת. בפסוק "לך הוי' הגדולה והגבורה והתפארת" (דברי הימים א כט, יא), תפארת היא המידה העיקרית, מפני שהיא עולם הגוונים ו"ש"ע נהורין", שזעיר אנפין מקבל בעתיק יומין באידרא רבא; זוהי היופי של יפת תואר.

וזה נמשך מבחי' למד שהוא חב"ד [חכמה בינה ודעת] וכמ"ש חכמת אדם תאיר פניו^{37, 38, 39} עד"מ שצהבו פניו מהשכלת שכל חדש⁴⁰ שהשכל החדש נמשך מבחי' משכיל שהוא הארת המקיף וזהו ענין יאר ה' פניו תרין תפוחין כו'

והדבר נמשך מבחינת הלמד, שהיא חכמה, בינה ודעת, וכמו שכתוב: "חכמת אדם תאיר פניו". למשל, פניו של אדם מאירות כשהוא תופס תובנה חדשה; שכן התובנה החדשה נמשכת מבחינת המשכיל, הכוח שמשיג רעיונות, והיא הארה של המקיף. וזהו פירוש "יאר ה' פניו": שני התפוחים, וכו'.

יפי זה נמשך מהלמד, המייצג את השכל: "חכמת אדם תאיר פניו" (קהלת ח, א), כפי שפניו של אדם מאירות כשהוא תופס רעיון חדש. רעיון חדש נובע מהמשכיל, הכוח שמשיג רעיונות, והוא הארה של המקיף. זהו פירוש "יאר ה' פניו" בברכת כוהנים (במדבר ו, כה), וכן פירוש "תרין תפוחין", הכינוי בוהר ללחיי הפנים האלוהיות.

(הנוי' [הנזכר] באד"ר [באדרא רבא] וכמ"ש ג"כ בפע"ח [כפרי עץ חיים] בכוונות ברכת כהנים כפי' יאר ה' פניו כו' שהוא המשכה מבחי' ל' [לשון] מי דצלם כו' ועמ"ש מענין תפארת סד"ה יונתי בחגוי' ⁴¹ וכד"ה אם בהרת קדמה) ⁴² והמ"ם הוא מא"א [מאריך אנפין] כו' כנ"ל.

(כאמור באידרא רבא, וכך כתוב גם בפרי עץ חיים, בכוונות ברכת כהנים, בפירוש "יאר ה' פניו", וכו': זוהי המשכה מבחינת הלמד והמ"ם שבצלם, וכו'. וראה גם את מה שנכתב בעניין תפארת בסוף המאמר המתחיל "יונתי בחגוי" ובמאמר המתחיל "אם בהרת קדמה"). והמ"ם היא מאריך אנפין, וכו', כאמור לעיל.

הסוגריים מפנים לאידרא רבא שבזוהר, וכן לכוונות ברכת כהנים בפרי עץ חיים, המסבירות ש"יאר ה' פניו" הוא אור הנמשך מהלמד והמ"ם שבצלם; עוד מובאים בהם שני מאמרים העוסקים בתפארת. המ"ם, המקיף העליון, בא מאריך אנפין, הממד החיצוני של כתר, כפי שנאמר לעיל כשהמ"ם נקראה כתר.

והצ' הוא בחי' אשת יפ"ת [יפת תאר] שיורד ומתלבש כו' ועיקר העבודה להעלות צ' דצלם אשת יפ"ת [יפת תאר].

והצדי היא בחינת "אשת יפת תואר", היורדת ומתלבשת, וכו'. ועיקר העבודה הוא להעלות את הצדי שבצלם, אשת יפת תואר.

הצדי, האלוקות היורדת ומתלבשת בנשמה ובגוף, היא "אשת יפת תואר" המתוארת בפרשת התורה. עיקר העבודה הוא להעלות את הצדי בחזרה למעלה.

וכמ"כ [וכמו כן] למעלה הצ' יורד למטה במלי' ונק' אשת יפ"ת [יפת תאר] והלמ"ד נשאר למעלה ועל דמות הכסא

וכך גם למעלה: הצדי יורדת למטה, למלכות, ונקראת "אשת יפת תואר", ואילו הלמד נשארת למעלה, "ועל דמות הכסא" —

כך גם למעלה בספירות: הצדי יורדת למלכות, ושם היא נקראת "אשת יפת תואר", ואילו הלמד נשארת למעלה, "ועל דמות הכסא".

וכמו בנשמה שמתחלקת לבי' בחינות הארה שמתפשטת בגוף ומה שנשאר למעלה בבחי' מקיף שממנה באין ההשפעות והארות הנשמה כו' (ועיין בזהר ר"פ במדבר): ^{43, 44}

כמו בנשמה, המתחלקת לשתי בחינות: הארה המתפשטת בגוף, ומה שנשאר למעלה בבחינת מקיף, שממנו באות ההשפעות והארות הנשמה, וכו'. (ועיין בזוהר, בתחילת פרשת במדבר.)

כך גם הנשמה מתחלקת לשניים: הארה המתפשטת בגוף, והחלק הגדול יותר שנשאר למעלה בבחינת מקיף ומשפיע לנשמה את ההשפעות וההארות. אדמו"ר הזקן מפנה לתחילת הזוהר על במדבר (ג, ק"ז ע"א, כפי שמצוין במאמר הקודם), הדורשת את הכפילות "בצלמו... בצלם אלקים" כשתי מדרגות.

קטע 2 • 41-5

איסוף השבויים, מעל האויבים

4 ב והנה בסדר העלאה זו מתחילה ושבית שביו⁴⁵ דהיינו בהתפשטות הארת הנפש במודומי"ע [במחשבה

דבור ומעשה] של הבלי העולם פיזור הנפש

ב. והנה, בסדר העלייה הזה מתחילים ב"ושבית שביו", כלומר, בהתפשטות הארת הנפש במחשבה, דיבור ומעשה של הבלי העולם — בפיזור הנפש;

סעיף ב מתאר את העלייה בשלבים, לפי סדר הפסוק. היא מתחילה ב"ושבית שביו" (דברים כא, י): תחילה מצילים את אור הנפש שיצא אל הבלי העולם באמצעות המחשבה, הדיבור והמעשה — מה שאדמו"ר הזקן מכנה "פיזור הנפש".

והיינו כחותיה והארותיה שנתפזרו ע"י מודומי"ע [מחשבה דבור ומעשה] דמילין דהדיוטא וכנודע מענין החלומות וכף הקלע שהם התפשטות הארת הנפש במודומי"ע [במחשבה דבור ומעשה] שלא נאכד כו' והארות אלו נתפזרו בכמה לבושין

כלומר, כוחותיה והארותיה שהתפזרו באמצעות מחשבה, דיבור ומעשה בעניינים של מה בכך (מילין דהדיוטא); וכידוע בעניין החלומות וכף הקלע, שהם [עניין של] התפשטות הארת הנפש במחשבה, דיבור ומעשה, שאינה נאכדת וכו'. והארות אלו התפזרו בלבושים רבים,

מדובר בכוחות הנפש שהתפזרו באמצעות מחשבות, דיבורים ומעשים בענייני חולין. אדמו"ר הזקן משווה את החלומות ואת כף הקלע — שבה, לפי תורת הקבלה, הנפש עוברת זיכוך — לתהליכים ידועים הקשורים לאור שהתפזר, כך ששום חלק ממנו אינו אובד; ובינתיים הוא התפזר בלבושים רבים.

וצריך לקבצם ועל זה נאמר משם יקבצך⁴⁶ כו' (ובפי' משם. עיין בד"ה אני לדודי) והקיבוץ היינו ע"י עקירת הרצון וגם וידוי דברים

וצריך לקבץ אותם, ועל כך נאמר: "משם יקבצך" וכו'. (ולעניין פירוש "משם", ראו את המאמר המתחיל "אני לדודי"). והקיבוץ הוא באמצעות עקירת הרצון, וגם באמצעות וידוי דברים;

יש לקבץ את האורות שהתפזרו, כפי שמבטיח הפסוק: "משם יקבצך" (דברים ל, ד). הקיבוץ נעשה בשתי דרכים: עקירת הרצון שחפץ בדבר הלא נכון, וכן וידוי דברים.

שהרי הם בחינת אותיות הנפולין וע"י אותיות אשמנו בגדנו כו' מעלים האותיות. ולכן לא די בעקירת הרצון לבד כ"א ג"כ וידוי דברים.

שהרי הם בבחינת אותיות נפולות, ובאמצעות האותיות של "אשמנו, בגדנו" וכו' מעלים את האותיות. לכן אין די בעקירת הרצון בלבד, אלא נחוץ גם וידוי דברים.

הווידוי נחוץ משום שהכוחות שהתפזרו הם "אותיות נפולות" — האותיות של דיבור ומחשבה שאינם ראויים. אמירת אותיות הווידוי, "אשמנו, בגדנו", מעלה את האותיות הללו. לכן עקירת הרצון לבדה אינה מספיקה.

5 ועוד כי הנה מכל עון נברא קטיגור⁴⁷ אי ויש בו ג"כ נפש וגוף. הנפש נעשה מן התאוה והרצון שלבו נתאוה לדבר ההוא. והגוף נעשה מהמעשה ההוא או מהדבור כו'.

יתרה מזו: מכל עבירה נברא מקטרג אחד, וגם לו יש נפש וגוף. הנפש נוצרת מהתאוה והרצון, מכך שלבו השתוקק לאותו דבר; והגוף נוצר מהמעשה עצמו, או מהדיבור וכדומה.

טעם נוסף לכך שנדרשים שני השלבים: המשנה מלמדת שמי שעובר עבירה קונה לו קטגור (Avos 4:11), ולמקטרג הזה יש נפש וגוף. נפש נוצרת מהתשוקה שהובילה לעבירה, וגופו נוצר מהמעשה או מהדברים שנאמרו.

ולכן כדי להיות מחיתי כעב פשעין⁴⁸ כו' הוא ג"כ ע"י ב' דברים שע"י עקירת הרצון מוציא הנפש וע"י וידוי דברים נמחה הגוף כו'.

לכן, כדי שיתקיים "מחיתי כעב פשעין" וגו', נדרשים גם כן שני דברים: עקירת הרצון מסלקת את הנפש, וידוי דברים מוחק את הגוף וגו'.

לכן, כדי שהעבירה תימחק, ככתוב "מחיתי כעב פשעין" (Isaiah 44:22), נדרשים שני הדברים. עקירת הרצון מסלקת את נפש המקטרג, וידוי דברים מוחק את גופו.

וההעלאה הוא⁴⁹ לבחיי למ, ד דצלם בחיי מקיפים שהמקיף מסמא עיני החיצונים שלכן אחיזתם בין פנימי למקיף ואחוריהם למקיף שאין יכולים להסתכל בא"מ [באור מקיף] שהוא מסמא עיניהם. וזהו על אויבך דהיינו למקום שאין האויבים שולטים⁵⁰ כו'

והעלאתם היא לבחינת הלמ"ד שבצלם, בחינת המקיפים; שכן המקיף מסמא את עיני החיצונים. לכן אחיזתם היא בין הפנימי למקיף, כשגבם אל המקיף, משום שאינם יכולים להביט באור המקיף, המסמא את עיניהם. וזהו "על אויבך" — כלומר, למקום שבו אין לאויבים שליטה וגו'.

הכוחות המפוזרים מועלים ללמ"ד שבצלם, אל האורות המקיפים. החיצונים אינם יכולים לעמוד מול אור מקיף, המסמא את עיניהם, ולכן הם נאחזים רק במרחב שבין האור הפנימי למקיף, כשגבם מופנה אליו. כך מפרש אדמו"ר הזקן את "כי תצא למלחמה על אויבך": לא רק "נגד אויבך", אלא "מעל לאויבך", אל מקום שאין להם בו כוח.

(ובזה יש לתרץ קושיא במ"ש אסתר למרדכי כל עבדי המלך כו' יודעים אשר כל איש ואשה אשר יבוא אל המלך אל החצר הפנימית אשר לא יקרא כו' ואני לא נקראתי⁵¹ כו'.

(ובכך אפשר ליישב קושי בדברי אסתר למרדכי: "כל עבדי המלך" וגו', "יודעים אשר כל איש ואשה אשר יבוא אל המלך אל החצר הפנימית אשר לא יקרא" וגו', "ואני לא נקראתי" וגו'.

במאמר מוסגר ארוך משתמש אדמו"ר הזקן ברעיון זה כדי ליישב קושי במגילת אסתר. מרדכי ביקש מאסתר לפנות אל המלך, והיא השיבה שכל מי שנכנס לחצר הפנימית של המלך בלי שנקרא — אחת דתו להמית, והיא לא נקראה (Esther 4:11).

דלכאורה אין זה תירוץ כלל דהרי עכ"פ [על כל פנים] יכלה לבוא אל החצר החיצונה ונערי המלך יגידו אליו מי בחצר וכמ"ש והמן בא לחצר בית המלך⁵² החיצונה לאמר למלך כו'.

לכאורה אין בכך תשובה כלל, שהרי מכל מקום יכלה לבוא אל החצר החיצונה, ונערי המלך היו מודיעים לו מי נמצא בחצר; וכמו שכתוב: "והמן בא לחצר בית המלך החיצונה לאמר למלך" וגו'.

לכאורה אין זו תשובה, שהרי אסתר יכלה לבוא לחצר החיצונה, ושם היו המשרתים מודיעים עליה למלך. כך עשה המן כשבא לחצר החיצונה כדי לדבר עם המלך (Esther 6:4).

אך אסתר קיימה כמ"ש בתורה כי תצא למלחמה צ"ל על אויבך דהיינו למקום שאין האויבים שולטים והוא בחינת חצר הפנימית משא"כ בבחינת חצר החיצונה הרי שם יש אחיזה למהן ג"כ כמ"ש והמן בא לחצר כו' החיצונה כנ"ל.

אלא שאסתר קיימה את הכתוב בתורה: "כי תצא למלחמה" — צריך להיות "על אויבך", כלומר, במקום שבו אין לאויבים שליטה, והוא בחינת החצר הפנימית. ואילו בחינת החצר החיצונה היא מקום שגם להמן יש בו אחיזה, כמו שכתוב: "והמן בא לחצר" וגו', "החיצונה", כנוכח לעיל.

התשובה היא שאסתר פעלה לפי העיקרון שבתורה: יש לנהל את המלחמה "מעל לאויבך", בחצר הפנימית, שבה אין להם אחיזה. בחצר החיצונה הייתה אחיזה גם להמן, כפי שעולה מהפסוק המתאר אותו עומד שם.

כי חצר החיצונה הוא המשכת החיות לחיצוניות העולמות כמ"ש בפ' במדבר ע"פ וארשתיך לי⁵³ כו' ועי' בד"ה ונתתי לך מהלכים⁵⁴ בפ"י תשמור את חצרי כו' דלכך צריך שמירה כו'.

החצר החיצונה היא המשכת החיות אל החיצוניות של העולמות, ככתוב בפרשת במדבר על הפסוק "וארשתיך לי" וגו'; ועיינו גם במאמר המתחיל "ונתתי לך מהלכים", כפירוש "תשמור את חצרי" וגו', שממנו עולה שזו הסיבה שיש צורך בשמירה וגו'.

החצר החיצונה מסמלת את החיות הנמשכת אל החיצוניות של העולמות, שבה יש לכוחות המתנגדים אחיזה. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על "וארשתיך לי" (Hosea 2:21) ועל "תשמור את חצרי" (Zechariah 3:7), המסבירים מדוע חצר כזאת טעונה שמירה.

אך חצר הפנימית הוא בחי' מפתחות הפנימית וכמ"ש בפ' ראה בד"ה כי תשמע שהוא המשכת אור א"ס ב"ה מבחי' סוכ"ע וז"ש [וזהו שכתוב] שער החצר הפנימית⁵⁵ הפונה קדים.

אבל החצר הפנימית היא בחינת המפתחות הפנימיים, וככתוב בפרשת ראה, במאמר המתחיל "כי תשמע", שעניינה המשכת אור אין סוף ברוך הוא מבחינת סובב כל עלמין. וזהו שנאמר: "שער החצר הפנימית הפונה קדים",

החצר הפנימית היא בחינת "המפתחות הפנימיים": אור הנמשך מבחינת סובב כל עלמין של אור אין סוף. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו בפרשת ראה, ולפסוק ביחזקאל: "שער החצר הפנימית הפונה קדים" (Ezekiel 46:1).

שהוא פונה לבחיי קדמונו של עולם. ועי' נא' [נאמר] סגור יהיה כו' וביום השבת יפתח וכמ"ש במ"א ע"פ ויקהל משה⁵⁶ כו'.

מפני שהיא פונה אל בחינת קדמונו של עולם. ועל כך נאמר: "סגור יהיה" וכו', "וביום השבת יפתח", וכמו שכתוב במקום אחר על הפסוק "ויקהל משה" וכו'.

המילה "קדים", שפירושה מזרח, נקראת גם "קדמון" — קדמונו של עולם. השער הזה "סגור יהיה" בימות החול, ויפתח בשבת, זמן של גילוי נעלה יותר; המאמר על "ויקהל משה" (שמות לה, א) מבאר עניין זה.

ולכן הוכרחה לבוא דוקא אל החצר הפנימית שהוא בחי' על אויבך אשר משם נמשך נצוח המלחמה לה' בעמלק⁵⁷ (כו') וכי' [וכל זה] הוא בחי' העלאות התפשטות פיזור הנפש במודומ"ע [במחשבה דבור ומעשה] שהן לבושים.

לכן היה עליה לבוא דווקא אל החצר הפנימית, שהיא בחינת "על אויבך", שממנה נמשכת ההכרעה במלחמת הוי' בעמלק וכו'. וכל זה הוא בחינת העלאות התפשטות הנפש ופיזור במחשבה, בדיבור ובמעשה, שהם לבושים.

זו הסיבה שאסתר הייתה צריכה לבוא דווקא אל החצר הפנימית: היא בחינת "על אויבך", המקור לניצחון ב"מלחמת הוי' בעמלק" (שמות יז, טז), והמן היה מזרע עמלק. לאחר סגירת הסוגריים אומר אדמו"ר הזקן שכל זה עוסק בהעלאות לבושי הנפש החיצוניים — המחשבה, הדיבור והמעשה שבהם היא מתפשטת ומתפזרת.

אבל להעלות עצמיות הצ' שהוא בחי' חב"ד [חכמה בינה ודעת] חג"ת [חסד גבורה תפארת] נה"י [נצח הוד יסוד] צ"ל תשובה יותר עילאה כי כמה מדרגות יש בתשובה

אבל כדי להעלות את עצמות הצ', שהיא בחינת חכמה, בינה ודעת, חסד, גבורה ותפארת, נצח, הוד ויסוד, דרושה תשובה נעלית יותר, שכן יש מדרגות רבות בתשובה.

העלאות עצמות הצ' עצמה — תשע כוחות השכל והמידות של הנפש, ולא הלבושים שלהם — דורשת תשובה נעלית יותר. יש מדרגות רבות בתשובה.

(עיין בד"ה האזינו השמים⁵⁸ הנ"ל בענין שבת אותיות תשב ומי שטרח⁵⁹ בעי"ש [בערב שבת] היינו התפלה שבכל יום כו' שהיא גי' בחי' תשובה כו' עי' יבוא לבחי' תשובה דשבת.

(עי' במאמר המתחיל "האזינו השמים" שהוזכר לעיל, בענין שבת, שאותיותיה "תשב"; ו"מי שטרח בערב שבת" היינו התפלה שבכל יום כו', שהיא גם בחינת תשובה וכו'. על ידי כך יבוא לבחינת התשובה של שבת.

הסוגריים מפנים למאמר "האזינו השמים": במילה "שבת" יש אותיות "תשב", והתבטאות הגמרא "מי שטרח בערב שבת [יאכל בשבת]" מתייחסת לתפילות היומיות. התפילה היא בעצמה מעין תשובה, והיא מביאה לתשובה של שבת.

ויש עוד בחיי שבת שכתון שלמעלה גם מבחי תשובה דשבת כו' ע"ש ומשם יובן למשי"כ [למה שכתוב] והיינו ע"י המשכת למי"ד דצלם בחי מזל⁶⁰ שצריך להתחיל מבחי מזל

ויש עוד בחינה, שבת שכתון, שהיא נעלית גם מבחינת התשובה של שבת וכו'; עיינו שם, ומשם יובן מה שכתבנו [כאן]. והיינו על ידי המשכת הלמ"ד שבצלם, בחינת מזל; שכן צריך להתחיל מבחינת מזל,

יש מדרגה נעלית עוד יותר, שבת שכתון, שלמעלה מתשובת שבת. התשובה הנעלית הזאת באה על ידי המשכת הלמ"ד שבצלם, שהוא בחינת מזל, ואת התהליך צריך להתחיל מן המזל.

והיינו ע"י תורה ומצות מצות הם כתר ותורה חכמה אורייתא מחכמה נפקת כו' וכתוב חכמת אדם תאיר פניו⁶¹ ועי"ז יאר פניו אתנו סלה⁶² להיות גילוי פנימית הלב.⁶³

וזה נעשה על ידי תורה ומצות: המצוות הן כתר, והתורה היא חכמה — "אורייתא מחכמה נפקת" וכו'. ונאמר: "חכמת אדם תאיר פניו"; ועל ידי כך "יאר פניו אתנו סלה", כדי שתתגלה פנימיות הלב.

המזל נמשך באמצעות תורה ומצוות: המצוות מקבילות לכתר ולרצון, והתורה לחכמה, כפי שנאמר "אורייתא מחכמה נפקת". כשם ש"חכמת אדם תאיר פניו" (קהלת ח, א), כך "יאר פניו אתנו סלה" (תהלים סז, ב): פנימיות הלב מתגלה.

קטע 3 • 61-8

תורה, יראה והכלה

6 וז"ש [וזהו שכתוב] לך אמר לבי בקשו פני⁶⁴ את פניך ה' אבקש כו'. ועי' מ"ש בד"ה וידבר אלקים⁶⁵ את⁶⁶ כל הדברים האלה לאמר גבי אם אין חכמה אין יראה.^{67, 68}

וזהו [פירוש] הכתוב: "כי לך אמר לבי, בקשו פני; את פניך, ה', אבקש" וגו'. ועיינו במה שכתוב במאמר המתחיל "וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר", בעניין "אם אין חכמה אין יראה".

זהו פירוש הפסוק "כי לך אמר לבי, בקשו פני; את פניך, ה', אבקש" (תהילים כז, ח): בקשת "פניו" של ה', הקשורה כאן לפנימיות שהוזכרה קודם. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על "וידבר אלקים את כל הדברים" (שמות כ, א), המסביר את דברי המשנה: "אם אין חכמה אין יראה" (אבות ג, יז).

שזהו ענין יראה עילאה הנמשך מבחי מזליהו חזי⁶⁹ כנזכר גבי חברי דניאל אבל חרדה גדולה נפלה עליהם.⁷⁰

שזהו ענין יראה עילאה, הנמשכת מבחינת "מזליהו חזי", כפי שנזכר לגבי חבריו של דניאל: "אבל חרדה גדולה נפלה עליהם".

היראה הנידונה שם היא יראה עילאה, הבאה מבחינת "מזליהו חזי". הגמרא אומרת זאת על חבריו של דניאל: הם לא ראו את המראה, ובכל זאת "חרדה גדולה נפלה עליהם" (דניאל י, ז), מפני שמזליהו ראה אותו.

וגילוי זה בבחי' מזלייהו נמשך ע"י עסק התורה שע"י תתעורר שרש נשמתו למעלה בחינת מזליה ולכן אם אין חכמה אין יראה.

וגילוי זה שבבחינת "מזלייהו" נמשך על ידי העיסוק בתורה, שכן על ידו מתעורר שורש נשמתו למעלה, בחינת מזלו. ולכן "אם אין חכמה אין יראה".

גילוי המזל בא באמצעות לימוד התורה, המעורר את שורש הנשמה שלמעלה. לכן "אם אין חכמה", כלומר תורה, "אין יראה": היראה העילאה תלויה בכך שהתורה תעורר את המזל.

7 והנה ע"י ולקחת לך לאשה^{71,72} שהצי' דצלם נקרא אשה לגבי תורה שהתורה הוא החתן ביום חתונתו⁷³ זה מ"ת [מתן תורה].

וכעת, באמצעות זאת, "ולקחת לך לאשה": הצי' שבצלם נקראת "אשה" ביחס לתורה, שכן התורה היא החתן — "ביום חתונתו", כלומר ביום מתן תורה.

באמצעות היראה העליונה באים ל"ולקחת לך לאשה" (דברים כא, יא). הצי' שבצלם היא ה"אשה" ביחס לתורה, שהיא החתן, כפי שהמשנה דורשת את "ביום חתונתו" (שיר השירים ג, יא) על מתן תורה.

ולפעמים נקרא התורה כלה א"ת [אל תקרי] מורשה⁷⁴ אלא מאורשה^{75,76,77} והיינו לגבי מי דצלם (ע"י בביאור ע"פ ששים המה מלכות^{78,79} כו' אחת היא יונתי⁸⁰ כו' וע"פ יונתי⁸¹ בחגוי הסלע⁸² וצ"ל מ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] נשא)

ולפעמים התורה נקראת כלה: "אל תקרי מורשה אלא מאורסה"; וזה ביחס למי שבצלם. (ראו הביאור על הפסוק "ששים המה מלכות" וכו', "אחת היא יונתי" וכו', ועל הפסוק "יונתי בחגוי הסלע". ויש לבאר לפי זה את הכתוב בזהר חלק ג, נשא.)

במקום אחר התורה נקראת כלה: הגמרא דורשת את "תורה צוה לנו משה מורשה" כ"מאורסה". אדמו"ר הזקן אומר שביחס למי שבצלם, המקיף העליון, התורה היא הכלה. הוא מפנה למאמריו על "ששים המה מלכות... אחת היא יונתי" ועל "יונתי בחגוי הסלע", ובאמצעות זאת מבאר אמירה בזהר.

(קל"ד א') בענין הכל תלוי במזל⁸³ אפילו ספר תורה בהיכל⁸⁴ משמע דהתורה ג"כ יש בה בחי' מקיף הנקרא מזל

(קל"ד ע"א), בענין "הכל תלוי במזל, אפילו ספר תורה שבהיכל": מכאן שגם בתורה יש בחינה של מקיף, הנקרא מזל;

הזהר (אדרא רבא, בפרשת נשא) אומר ש"הכל תלוי במזל, אפילו ספר תורה שבהיכל". מכאן שגם לתורה יש מקיף שמעליה, הנקרא מזל.

והיינו בחיי מי שהתורה עצמה היא בחינת חכמה ובפי' בהעלותך (דקנ"ב ע"א) ונשמתא לנשמתא⁸⁵ כו' וזוהי בחינת המי', שכן התורה עצמה היא בחינת חכמה. ובפרשת בהעלותך (דף קנ"ב ע"א) נאמר: "ונשמתא לנשמתא" וכו'.

המקיף של התורה הוא המי', ואילו התורה עצמה היא חכמה. גם הזוהר בפרשת בהעלותך מדבר על "נשמתא לנשמתא": התורה היא הנשמה, ומעליה נמצאת "נשמת הנשמה" העליונה יותר.

ועדיין י"ל [יש לומר] המדרש בשה"ש [בשיר השירים] רבה⁸⁶ ע"פ אם יתן איש את כל הון⁸⁷ ביתו באהבה⁸⁸ שאמר ר' [רבי] יוחנן לר' [לרבי] חייא בר אבא שמכרתי דבר שניתן לששת ימים כו' ועל דרך זו אפשר לבאר את המדרש בשיר השירים רבה על הפסוק "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה", שבו אמר רבי יוחנן לרבי חייא בר אבא: "מכרתי דבר שניתן לששת ימים" וכו',

על דרך זו אפשר לבאר את המדרש על הפסוק "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה" (שיר השירים ה, ז). רבי יוחנן, שמכר את שדותיו כדי ללמוד תורה, אמר לרבי חייא בר אבא שמכר דבר שניתן בשישה ימים.

שנאמר כי ששת ימים עשה⁸⁹ אבל התורה ניתנה לארבעים יום שנאמר ויהי שם עם⁹⁰ ה' ארבעים יום.

"שנאמר: 'כי ששת ימים עשה'; אבל התורה ניתנה לארבעים יום, שנאמר: 'ויהי שם עם הוי' ארבעים יום'."

העולם נברא בשישה ימים (שמות כ, יא), ואילו התורה ניתנה במשך ארבעים יום — ארבעים הימים שבהם משה היה בהר "עם הוי" (שמות לד, כח).

דענין ארבעים יום י"ל [יש לומר] כנגד בחי' כחב"ד [כחכמה בינה ודעת] הנקרא מ"ם כנ"ל ועמ"ש במ"א גבי מזמור לתודה⁹¹ הריעו⁹² לה' כל הארץ בענין התודה שהיו בה ארבעים חלות כו' ע"ש.⁹³

כי בעניין ארבעים הימים אפשר לומר שהם כנגד בחינת כתר, חכמה, בינה ודעת, הנקראת מ', כפי שנזכר לעיל. וראו מה שנכתב במקום אחר בעניין "מזמור לתודה, הריעו לה' כל הארץ" — על קרבן התודה, שהיו בו ארבעים חלות וכו'; עיינו שם.

אדמו"ר הזקן מציע שארבעים הימים מקבילים לכתר, חכמה, בינה ודעת, הנקראות מ', שערכה המספרי ארבעים: המקיף של התורה עצמה. הוא מפנה גם לביאורו על "מזמור לתודה" (תהילים ק, א), העוסק בארבעים החלות של קרבן התודה.

8 וא"כ לכאורה אינו מובן משי"כ [מה שכתוב] שהתורה נקרא מאורשה לגבי בחי' מ"ם שבנשמה אך י"ל [יש לומר] דמה שבתורה עצמה יש ג"כ בחי' מ"ם היינו מקור ושרש התורה שמשם ניתנה וכמ"ש במ"א בפי' ומדבר מתנה⁹⁴ סד"ה צאינה וראינה.⁹⁵

אם כן, לכאורה לא מובן מה שנכתב שהתורה נקראת "מאורשה" ביחס לבחינת מ"ם שבנשמה. אך אפשר לומר שבחינת המ"ם שיש גם בתורה עצמה היא מקור התורה ושרשה, שממנו ניתנה; וכפי שנכתב במקום אחר בפירוש "ומדבר מתנה", בסוף המאמר המתחיל "צאינה וראינה".

קושי: אם גם בתורה עצמה יש בחינת מ"ם, כיצד היא יכולה להיקרא "מאורשה" ביחס למ"ם שבנשמה? התשובה היא שהמ"ם שבתורה היא מקורה ושרשה, שממנו ניתנה, כפי שמבאר אדמו"ר הזקן על הפסוק "ומדבר מתנה" (במדבר כא, יח), בסוף המאמר "צאינה וראינה".

אבל התורה עצמה היא בבחי' חכמה אורייתא מחכמה נפקת כו'. וזהו ענין ברכו בתורה תחלה^{96, 97} שהוא על המשכת אור א"ס בחי'ע [בחכמה עילאה]:

אבל התורה עצמה היא בבחינת חכמה — "התורה יוצאת מחכמה" וכו'. וזהו ענין "ברכו בתורה תחילה": ברכה זו עניינה המשכת אור אין סוף בחכמה עילאה.

התורה עצמה היא חכמה, כמאמר "התורה יוצאת מחכמה", ולכן ביחס למ"ם שבנשמה היא הכלה. זהו עניינה של הברכה על התורה תחילה, שעליה מדגיש התלמוד: הברכה ממשיכה את אור אין סוף אל החכמה העילאה, מקור התורה.

קטע 4 • 91-11

גילוח הראש ועשיית הציפורניים

9 ג וגלחה את ראשה.⁹⁸ מותר מוחין כי הנה במדרגות העליונות דקדושה המותר מוחין הוא בחי' קדושה עליונה שהוא בחי' י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] שהן נמשכין מבחי' שערות כו' משא"כ בלוי' והעבירו תער⁹⁹ כו'.

3. "ותגלח את ראשה": [זהו] מותר מוחין. שכן בדרגות העליונות של הקדושה, מותר מוחין הם בחינה של קדושה עליונה — בחינת שלוש עשרה מידות הרחמים, הנמשכות מבחינת שערות וכו'; מה שאין כן אצל הלויים, שעליהם נאמר: "והעבירו תער" וכו'.

סעיף 3 עוסק בפסוק "ותגלח את ראשה" (דברים כא, יב). השערות הן "מותר מוחין" — מה שצומח מעבר לתוכן המהותי של השכל. בדרגות הקדושה הגבוהות ביותר, מותר זה עצמו הוא קדושה עליונה: שלוש עשרה מידות הרחמים נמשכות מן ה"שערות" העליונות. למטה מכך המצב שונה: בעת חנוכת הלויים היה עליהם "להעביר תער" על בשרם (במדבר ח, ז).

10 והוא עדי"מ כמכו שיחת חולין של ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים]¹⁰⁰ כו' והיינו לת"ח [לתלמיד חכם / לתלמידי

חכמים] דייקא¹⁰¹ משא"כ לשארי אנשים הם דברי הבאי

בדומה לכך, הדבר דומה לשיחת חולין של תלמידי חכמים וכו'; וזה אמור דווקא לגבי תלמיד חכם, ואילו אצל אנשים אחרים אלה דברי הבל,

משל: הגמרא אומרת שגם שיחת החולין של תלמידי חכמים טעונה לימוד (סוכה כא ע"ב). הדבר נכון דווקא לגבי תלמיד חכם; שיחת החולין של אנשים אחרים היא פשוט דברי הבל.

והיינו לפי שהת"ח [שהתלמיד חכם / שהתלמידי חכמים] הוא בבחי' מוחין דגדלות לכך אף השיחת חולין שלו שזהו כמו מותר מוחין ימצא בהם טוב וקדושה

וזה מפני שתלמיד החכם נמצא בבחינת מוחין דגדלות. לכן גם בשיחת החולין שלו, שהיא כעודף של המוחין, מצויים טוב וקדושה.

תלמיד חכם חי בבחינת מוחין דגדלות. לכן גם העודף שלו — שיחת החולין — שהיא כ"עודף של המוחין", מכילה טוב וקדושה.

וזהו ענין ועלהו לא יכול¹⁰² אפילו בחי' העלין שהם אינם עיקר הפרי אעפ"כ [אף על פי כן] כו' שלגודל חכמתו לכך גם בשיחת חולין שלו משובש חכמה מה שאין כן לשארי אנשים

וזהו ענין "ועלהו לא יכול": גם בחינת העלים, שאינם עיקר הדבר — הפרי — בכל זאת וכו'; מפני שעוצמת חכמתו גדולה, גם בשיחת החולין שלו מתלבשת חכמה, שלא כמו אצל אנשים אחרים.

זהו הפסוק שהגמרא מביאה ללימוד: "ועלהו לא יכול" (תהילים א, ג); גם לעלים, שאינם הפרי, יש ערך. רש"י שם אומר, כפי שמצוטט בהערות קה"ת, שגם הפסולת של העץ נצרכת, וכך גם שיחתם של תלמידי חכמים. מכיוון שחכמתו של החכם גדולה, היא מתלבשת אפילו בדיבוריו הרגילים.

(והוא קרוב לענין מ"ש במ"א גבי ענין משלי שלמה דדוקא שלמה היה יכול להלביש השכל במשל גשמי וכן ר' [רבי] מאיר ולכן אמרו משמת ר"מ [רבי מאיר] בטלו מושלי משלים^{103, 104} כו'. ועי' בפרשת לך לך בד"ה והבדילה הפרכת).¹⁰⁵

(והדבר קרוב למה שנכתב במקום אחר בענין משלי שלמה: דווקא שלמה היה יכול להלביש את השכל במשל גשמי, וכך גם רבי מאיר; ולכן אמרו: "משמת רבי מאיר בטלו מושלי משלים" וכו'. ראו בפרשת לך לך, במאמר המתחיל "והבדילה הפרוכת").

הדבר דומה למה שנאמר על משלי שלמה המלך: רק שלמה יכול היה להלביש חכמה במשל גשמי, וגם רבי מאיר יכול היה לעשות זאת. על רבי מאיר אומרת המשנה, כשמת — בטלו מושלי משלים (סוטה ט, טו). אדמו"ר הזקן מפנה גם למאמרו בפרשת לך לך, המתחיל "והבדילה הפרוכת".

ולכן עד"ז אמרו ע"ה [עם הארץ] אסור לאכול בשר¹⁰⁶ שהבשר שהוא מותרות מפיל אותו משא"כ צדיק אוכל לשובע נפשו¹⁰⁷ כו' וכן עד"ז בבגדים

ולכן, בדומה לכך, אמרו: "עם הארץ אסור לאכול בשר", מפני שהבשר, שהוא דבר עודף, מפיל אותו; ואילו "צדיק אוכל לשובע נפשו" וכו'. וכך גם לעניין בגדים:

בדומה לכך, הגמרא אומרת שעם הארץ אסור לו לאכול בשר (פסחים מט ע"ב): עבדו הבשר, שהוא מותרות מעבר לנצרך, גורם לנפילה, ואילו "צדיק אוכל לשובע נפשו" (משלי יג, כה). כך גם לעניין בגדים.

הנה בכה"כ כתיב ועשית בגדי קדש¹⁰⁸ לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת כי כה"ג [כהן גדול] שהוא מבחי' חכמה כח מה בחי' ביטול לכך כבוד חכמים ינחלו.¹⁰⁹

על הכהן הגדול נאמר: "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת"; שכן הכהן הגדול הוא מבחינת חכמה — "כוח מה", בחינת ביטול — ולכן "כבוד חכמים ינחלו".

על הכהן הגדול נאמר: "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת" (שמות כח, ב). מקורו בחכמה, שנקראת "כוח מה" — מצב של ביטול — ולכן ראוי לו כבוד: "כבוד חכמים ינחלו" (משלי ג, לה).

משא"כ לשארי אנשים הרי התאוה והכבוד מוציאים את האדם¹¹⁰ מן העולם¹¹¹ (וכמ"ש בפ' אחרי ע"פ כי ביום הזה יכפר¹¹² כו') וכה"ג [וכהאי גוונא] הבעל תשובה צריך לסיגופים.

אבל אצל אנשים אחרים, "התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם" (כפי שנכתב בפרשת אחרי על הפסוק "כי ביום הזה יכפר" וכו'). ובדומה לכך, בעל תשובה זקוק לסיגופים:

אצל אנשים אחרים, "התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם" (אבות ד, כא), כפי שאדמו"ר הזקן מסביר במאמרו על הפסוק "כי ביום הזה יכפר" (ויקרא טז, ל). בדומה לכך, בעל תשובה זקוק לסיגופים — מעשים של פרישות והימנעות.

תשובת הגדר שלא יפול ח"ו [חס ושלום] משא"כ מי שלא חטא כו'. וזהו וגלחה את ראשה. דהיינו המותרות ולהסתפק בהכרחי:¹¹³

לתשובה של גדר, כדי שלא ייפול, חס ושלום; אבל מי שלא חטא אינו זקוק לכך וכו'. וזהו "וגלחה את ראשה": כלומר, את המותרות, ולהסתפק בנחוץ.

הסיגופים הללו הם תשובת הגדר — גדר שתמנע ממנו ליפול שוב; מי שלא חטא אינו זקוק להם. זהו "וגלחה את ראשה": ויתור על המותרות והסתפקות בנחוץ.

11 ועשתה את צפרניה.¹¹⁴ היינו מותרים המדות¹¹⁵ חסד דרועא ימינא אברהם שיצא ממנו¹¹⁶ כו' שאחיותם הוא בצפרנים פסולת. אך פי' וגלחה את ראשה.¹¹⁷

”ותעש את ציפורניה”: זהו עודף המדות — חסד, ”זרוע ימין”, אברהם, שממנו יצא וכו' — שהאחיזה בו היא בציפורניים, שהן הפסולת. אך פירוש ”וגלחה את ראשה”

”ותעש את ציפורניה” מתייחס לעודף המדות. חסד, ”זרוע ימין”, הוא מדתו של אברהם, אך מאברהם יצא ישמעאל (פסחים נו, א), שהוא דוגמה לפסולת של החסד; הכוחות החיצוניים נאחזים בפסולת זו כפי שהם נאחזים בציפורניים. כעת מסביר אדמו”ר הזקן מה משמעות ”וגלחה את ראשה” למעשה.

דהיינו מותרים מוחין הוא ענין ההתחכמות היתירה במילי דעלמא. והוא ע”ד מ”ש לא לחכמים לחם.¹¹⁸ כי הגם דכתיב וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה.

— כלומר, עודף המוחין — הוא התחכמות יתרה בענייני העולם. וזה על דרך מה שנאמר: ”לא לחכמים לחם”. שכן אף שנאמר: ”וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה”,

עודף המוחין הוא התחכמות יתרה בענייני העולם, שעליה נאמר בקהלת: ”לא לחכמים לחם” (קהלת ט, יא). ובכל זאת, התורה אומרת גם: ”וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה” (דברים טו, יח), ונראה מכך שנדרשת השתדלות.

שהברכה וההמשכה נמשך בכל אשר תעשה דוקא שהוא כלי וסיבה שבזה יומשך לו מה שנקצב לו ברי”ה [בראש השנה]¹¹⁹ ויוה”כ [ויום הכפורים] פרנסה משא”כ אם ישב בטל

[כלומר], שהברכה וההמשכה נמשכות דווקא ”בכל אשר תעשה”, שכן זהו כלי וסיבה שבאמצעותם נמשכת אליו פרנסתו, כפי שנקצבה לו בראש השנה וביום הכיפורים; ואילו אם הוא יושב בטל

הפסוק מלמד שהברכה באה דווקא באמצעות ”מה שאתה עושה”: עבודתו של האדם היא הכלי והאמצעי שבאמצעותם מגיעה אליו הפרנסה שנקצבה לו בראש השנה וביום הכיפורים (ביצה טז, א). לעומת זאת, מי שיושב בטל אינו עושה כלי כזה.

ולא יעסוק כלל באיזה פרנסה לא יומשך ההמשכה בגשמיות והיינו משום שבעוה”ז הגשמי נמשך ההשפעה בלבד וחסר עד שאותותינו לא ראינו¹²⁰

ואינו עוסק כלל בפרנסה כלשהי, ההמשכה לא תימשך אליו במציאות גשמית. והטעם לכך הוא שבעולם הגשמי הזה ההשפעה נמשכת כשהיא לבושה ומוסתרת, עד ש”אותותינו לא ראינו”

אם האדם אינו עובד כלל, הברכה אינה מתלבשת במציאות גשמית. בעולם הגשמי הזה ההשפעה האלוקית באה כשהיא מלוכשת ומוסתרת, עד כדי כך ש”אותותינו לא ראינו” (תהלים עד, ט).

(וכמ"ש במ"א בד"ה ומרדכי יצא^{121, 122} כו' ע"ש ובד"ה וברכך¹²³ הנ"ל וע' ג"כ בפ' מסעי בד"ה לבאר ענין המסעות¹²⁴ במש"ש [במה שכתוב שם] לכן שם אל אדי המחיה עשייה כו')

(כמו שכתוב במקום אחר, במאמר המתחיל "ומרדכי יצא" וכו'; עיין שם, וכן במאמר המתחיל "וברכך" הנזכר לעיל. ועיין גם בפרשת מסעי, במאמר המתחיל "לבאר ענין המסעות", במה שכתוב שם: לכן שם אל אדני המחיה את עשיה וכו').

אדמו"ר זקוק מפנה למאמריו על "ומרדכי יצא" (אסתר ח, טו) ועל "וברכך", וכן ללקוטי תורה, מסעי, בעניין שם אל אדני המחיה את עולם העשיה.

אך מ"מ ההשפעה עצמה נמשך מלמעלה וברכך ה' בכל כו' אלא שהאדם מחויב לעשות כלי שבזה יומשך הברכה לפי שכך הוא סדר ההמשכה כנ"ל.

אך בכל זאת, ההשפעה עצמה נמשכת מלמעלה — "וברכך ה' בכל" וכו' — אלא שהאדם חייב לעשות כלי שבאמצעותו תימשך הברכה, כי כך הוא סדר ההמשכה, כפי שנתבאר לעיל.

ובכל זאת, הברכה עצמה באה מלמעלה, כפי שאומר הפסוק: "וברכך ה'". על האדם רק לעשות לה כלי, שכן כך הוא הסדר שבו ההשפעה האלוקית נמשכת.

אך ריבוי ההתחכמות בזה הוא מותר מוחין אשר ע"ז נאמר לא לחכמים לחם. כי בזה מראה שעולה על דעתו שהסיבה והלבוש ההוא והתחבולה היא עיקרית בהשפעה זו והוא בחי' נפרד כו'

אך ריבוי התחכמות בעניין זה הוא עודף המוחין, ועל כך נאמר "לא לחכמים לחם". שכן בכך הוא מראה שהוא מעלה בדעתו שהסיבה והלבוש והתחבולה הם העיקר בהשפעה זו; וזו בחינת הנפרדות וכו'.

התחכמות מרובה בעבודה היא "עודף המוחין", שעליו נאמר "לא לחכמים לחם". היא מראה שהאדם סבור שהאמצעים, ה"לבוש" והתחבולה, הם שמביאים את הברכה בפועל; זו בחינה של נפרדות מה'.

(וכמ"ש בד"ה שובה ישראל¹²⁵ כו' שע"ז גורם להיות לו לב האבן כו' ע"ש) והוא כמשל מי שתופר לו לבוש כמדה הצריך הוא טוב

(וכמו שכתוב במאמר המתחיל "שובה ישראל" וכו', שעל ידי כך הוא גורם לעצמו להיות בעל לב אבן וכו'; עיין שם). והדבר דומה למי שתופר לעצמו בגד: כשהוא תופר אותו במידה הנדרשת, הדבר טוב;

גישה כזו גורמת לאדם להיות "בעל לב אבן", כפי שמוסבר במאמר "שובה ישראל" (הושע יד, ב). המשל הוא לבגד: בגד שנתפר במידה הנחוצה לאדם הוא טוב.

אבל אם מאריך אותו יותר מדאי גורם שיפול מחמתו ח"ו [חס ושלום]. (והא דארז"ל [דאמרו רבותינו זכרונם לברכה] נדה) (דף ע' [עיינ])¹²⁶ מה יעשה אדם ויתעשר¹²⁷ ירבה בסחורה כו'

אבל אם הוא מאריך אותו יותר מדי, הוא גורם לו ליפול בגללו, חס ושלום. ועל מה שאמרו חז"ל (נידה, דף ע'): "מה יעשה אדם ויתעשר? ירבה בסחורה" וכו' —

בגד ארוך מדי גורם ללבוש אותו למעוד, וכך גם תחכום רב מדי בעסקים. לאחר מכן מתייחס אדמו"ר הזקן לעצת הגמרא (נידה ע' ע"ב): "מה יעשה אדם ויתעשר? ירבה בסחורה".

זהו כמש"ש [כמה שכתוב שם] כשמבקש רחמים מיי שהעושר שלשו על עושר אז ודאי צריך ג"כ לעשות לבוש וכלי שיוכל לשרות בזה הברכה.

זהו כפי שנאמר שם: כאשר הוא מבקש רחמים ממי שהעושר שלו, כדי לזכות בעושר, ודאי שעליו גם להכין לבוש וכלי שבהם תוכל הברכה לשרות.

בהמשך נאמר בגמרא שם שרבים עשו כך ולא הצליחו, ולכן יש לבקש רחמים ממי שהעושר שלו. אדמו"ר הזקן מסביר שכאשר אדם מתפלל לעושר, עליו גם להכין לבוש וכלי שבהם תוכל הברכה לשרות.

וגם זאת רק ירבה¹²⁸ בסחורה ולא ריבוי ההתחכמות יותר מדאי וההעמקה דאדרבה לא לחכמים לחם כו'

וגם כאן נאמר רק "ירבה בסחורה", ולא שירבה מדי בתחכום ובהעמקה, שהרי להפך: "לא לחכמים לחם" וכו'.

גם אז אומרת הגמרא רק "ירבה בסחורה", ולא לעסוק בתחכום מופרז ובתכנון מעמיק. אלה פועלים לרעתו, כפי שנאמר: "לא לחכמים לחם".

וכ"ש [וכל שכן] מי שאינו אץ להתעשר רק מסתפק בהכרחי או אף אם רוצה להתעשר אלא שלא בקש רחמים ע"ז אז רבוי הסחורה ג"כ ה"ל [הוה ליה] כלבוש ארוך יותר מדאי כו'.

וכל שכן מי שאינו ממחר להתעשר, אלא מסתפק בנחוץ לו; או אפילו אם הוא רוצה להתעשר, אך לא ביקש על כך רחמים — גם עבורו ריבוי מסחר הוא כמו בגד ארוך מדי וכו'.

על אחת כמה וכמה הדבר נכון למי שאינו ממחר להתעשר ומסתפק במה שנחוץ לו, או למי שרוצה בעושר אך לא התפלל עליו. עבורו, מסחר רב הוא כמו בגד ארוך מדי.

אלא דכשמבקש רחמים ע"ז אז לא סגי בלי שירבה בסחורה כמש"ש [כמה שכתוב שם] בגמ' [בגמרא] דהא בלא הא לא סגי.

אלא שכאשר הוא מבקש על כך רחמים, אין די בכך בלי שירבה בסחורה, כפי שנאמר שם בגמרא: "הא בלא הא לא סגי".

רק כאשר הוא מתפלל לעושר יש צורך להרבות במסחר. כפי שמסכמת הגמרא: "הא בלא הא לא סגי" — זה בלי זה אינו מספיק; התפילה וההשתדלות באות יחד.

והיינו מטעם הנ"ל שההשפעה בעשייה נמשך על ידי לבוש כו' בכל אשר תעשה. וזהו ענין וגלחה את ראשה המותרי מוחין הנ"ל

וזהו מהטעם שהוזכר לעיל: ההשפעה בעשייה נמשכת באמצעות לבוש וכו' — "בכל אשר תעשה". וזהו ענין "וגלחה את ראשה": הסרת המוחין המיותרים שהוזכרו לעיל.

הטעם הוא זה שנאמר לעיל: בעולם העשייה, עולם הפעולה, ההשפעה האלוקית נמשכת באמצעות לבוש — "בכל אשר תעשה". זהו פירוש "וגלחה את ראשה": הסרת עודף המוחין.

(שהם נמשלו לבחינת שערות שמהם יניקת החיצונים ע"ד שער באשה ערוה¹²⁹ משא"כ בתורה כתיב סלסלה ותרוממך¹³⁰ כי התורה שרשה מח"ע [מחכמה עילאה] וכתר עליון אשר משם ההמשכה דייקא ע"י בחי' שערות כו'.

(שהם נמשלו לבחינת שערות, שמהן יונקים החיצונים, על דרך "שער באשה ערוה"; ואילו על התורה נאמר "סלסלה ותרוממך", כי שורש התורה הוא מחכמה עילאה ומכתר עליון, שמשם ההמשכה היא דווקא באמצעות בחינת שערות וכו';

ההערה שבסוגריים מסבירה מדוע העודף הזה נמשל לשערות: החיצונים יונקים מהן, כפי שעולה מדברי הגמרא "שער באשה ערוה" (ברכות כ"ד ע"א). לעומת זאת, על התורה נאמר "סלסלה ותרוממך" (משלי ד':ח'), ביטוי הקשור לסלסול, כמו בשיער; זאת משום ששורש התורה הוא בחכמה עילאה ובכתר עליון, שמהם ההמשכה יורדת דווקא באמצעות "שערות".

שאל"כ [שאם לא כן] לא יוכלו העולמות לקבל כו'. ועיין מ"ש במ"א ס"פ לך לך בד"ה שרי אשתך^{131, 132} והנה למעלה כך היא המדה כו' ע"י צמצום דוקא כו' משא"כ למטה בבחי' שרה כו'

שאם לא כן לא יוכלו העולמות לקבל וכו'. ועיין מה שכתוב במקום אחר, בסוף פרשת לך לך, בדיבור המתחיל "שרי אשתך": "והנה למעלה כך היא המידה" וכו', "על ידי צמצום דווקא" וכו'; "מה שאין כן למטה, בבחינת שרה" וכו',

כלי צמצום כזה ל"שערות" לא היו העולמות יכולים לקבל את האור. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על "שרי אשתך" (בראשית י"ז:ט"ו): למעלה, חיים חדשים נמשכים דווקא באמצעות צמצום, ואילו למטה, בבחינת שרה, הסדר הפוך.

הוא להיפך ממש כו' וע' בפ' תצוה בד"ה ועשית בגדי קדש^{133, 134} במש"ש [במה שכתוב שם] אבל בחי' ורב חסד כו' ודרך גילוי זה והמשכה זו כו' הוא כמ"ש כשמן ה טוב על ראש יורד על הזקן כו' ע"ש.

"הוא ממש ההפך" וכו'. ועיינו בפרשת תצוה, במאמר המתחיל "ועשית בגדי קודש", כמה שנאמר שם: "אבל בחינת ורב חסד" וכו', "ודרך גילוי זה והמשכה זו" וכו', "הוא כפי שנאמר: 'כשמן הטוב על הראש, יורד על הזקן' וכו'; עיינו שם.

הוא מצטט גם את המאמר שלו על "ועשית בגדי קודש" (שמות כח, ב): בחינת "ורב חסד" נמשכת למטה כמו "כשמן הטוב על הראש, יורד על הזקן" (תהלים קלג, ב), כלומר, דרך שערות הזקן.

ועי' בפ' אמור בד"ה ונקדשתי בתוך¹³⁵ כו' ובפרשת נצבים בביאור על פי' כי כארץ תוציא צמחה¹³⁶ כו':^{137, 138}

ועיינו בפרשת אמור, במאמר המתחיל "ונקדשתי בתוך" וכו', ובפרשת נצבים, בביאור על הפסוק "כי כארץ תוציא צמחה" וכו'.

שתי הפניות נוספות סוגרות את הסוגריים: המאמר בפרשת אמור המתחיל "ונקדשתי בתוך [בני ישראל]" (ויקרא כב, לב), והביאור בפרשת נצבים על הפסוק "כי כארץ תוציא צמחה" (ישעיהו סא, יא).

קטע 5 • 121-13

לבוש השבויה והבית

12 והסירה את שמלת שביה.¹³⁹ שמלה הוא בחי' מקיף ויש מקיף גם בזלעו"ז [בזה לעומת זה] כי בבואה דבבואה^{140, 141} לית להו

"והסירה את שמלת שביה" — בגד הוא בחינת מקיף, ויש מקיף גם בצד שכנגד, שכן "בבואה דבבואה לית להו",

"והסירה את שמלת שביה" (דברים כא, יג): בגד מקיף את הגוף, ולכן הוא מסמל מקיף. גם בצד שכנגד, הקליפה, יש מקיף, כפי שאומרת הגמרא על שדים שאין להם "בבואה דבבואה" (יבמות ככב, א).

אבל בבואה לחודא אית להו (ועיין מזה בפע"ח [בפרי עץ חיים] בכוונת הושענא רבה¹⁴² אך שם נת' [נתבאר] ענין בבואה דבבואה באופן אחר)

"אבל בבואה לחודא אית להו" (ראו על כך גם בפרי עץ חיים, בכוונות הושענא רבה, אף ששם מוסבר ענין בבואה דבבואה בדרך אחרת);

באותו קטע בגמרא נאמר שיש להם "בבואה" בלבד. גם בפרי עץ חיים, בכוונות הושענא רבה, נדונים הבבואה ובבואה דבבואה, אך מוסבר שם באופן אחר.

והיינו כמבואר למעלה שבקדושה יש ב' מקיפים ל' [לשון] מ' והם בחינת מקיף ומקיף דמקיף והם בחינת חיה יחידה שהם ב' מקיפים ונר"נ [ונפש רוח נשמה] הם פנימים ועי' בפ' הרמ"ז [הרב משה זכות] פנחס (דרי"כ סע"א [סוף עמוד א])¹⁴³

וכפי שהתבאר לעיל, בקדושה יש שני מקיפים, ל' ומ', והם בחינת מקיף ומקיף דמקיף; הם בחינת חיה ויחידה, שהן שני מקיפים, ואילו נפש, רוח ונשמה הן בחינות פנימיות. וראו בפירושו הרמ"ז על פינחס (דף ר"כ, סוף ע"א),

בקדושה יש שני מקיפים, ל' ומ': מקיף ומקיף דמקיף. בנפש הם חיה ויחידה, שתי הבחינות המקיפות שלה, ואילו נפש, רוח ונשמה הן בחינות פנימיות; אדמו"ר הזקן מפנה לפירושו הרמ"ז על הזהר, פינחס (ר"כ ע"א).

גבי העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו¹⁴⁴ ועמ"ש בביאור על פי כי כאשר השמים החדשים.¹⁴⁵

בעניין מי שעונה "אמן יהא שמיה רבא מברך" בכל כוחו; וראו גם את מה שכתוב בביאור על הפסוק "כי כאשר השמים החדשים".

הערת הרמ"ז שם עוסקת במאמר על מי שעונה "אמן יהא שמיה רבא מברך" בכל כוחו (שבת קיט, ב). אדמו"ר הזקן מפנה גם לביאור שלו על הפסוק "כי כאשר השמים החדשים" (ישעיהו סו, כב).

ובקליפה אין להם בחי' בבואה דבבואה שהוא בחי' המקיף למקיף. וז"ש [וזהו שכתוב] ומכפירים יחידתי¹⁴⁶ שהוא יחידה ממש שאין לה לעומת זה בקליפות.¹⁴⁷

ובקליפה אין בחינת "בבואה דבבואה", שהיא בחינת מקיף למקיף. וזהו שכתוב "ומכפירים יחידתי" — יחידה ממש, שאין לה מקבילה בצד שכנגד, בקליפות.

לקליפה אין "בבואה דבבואה", המקיף דמקיף. משום כך נקראת היחידה של הנשמה "יחידתי" (תהלים לה, יז): היא יחידה ממש, ואין לה מקבילה בקליפה.

אבל בחי' בבואה לחודא היינו מקיף א' יש להם (ובזה יתורץ איזה דרושים הסותרים לכאורה זא"ז [זה אל זה / זה את זה] דבמ"א נת' [נתבאר] דבחי' אהבה רבה אין כנגדה לעומת זה כמ"ש ע"פ חכלילי עינים^{148, 149}

כו'

אבל בחינת "בבואה" בלבד, כלומר מקיף אחד, יש להם. (ובכך מתיישבים כמה מאמרים שנראים לכאורה סותרים זה את זה: במקום אחד מוסבר שלבחינת אהבה רבה אין מקבילה בצד שכנגד, כפי שכתוב על הפסוק "חכלילי עינים" וכו';

לקליפה יש "בבואה" בלבד, כלומר מקיף אחד. אדמו"ר הזקן מציין שהדבר מיישב סתירה לכאורה בין שני מאמרים; הראשון, על הפסוק "חכלילי עינים" (בראשית מט, יב), אומר שלאהבה רבה אין מקבילה בקליפה.

ובמ, א נת' [נתבאר] שכמו כן בקליפה יש מבחי' הרצון שלמעלה מהשכל שהוא עומק ההתקשרות בהבלי העולם כו' וכמ"ש בד"ה ושמתי כדכד^{150, 151} כו' בעין ומכפירים יחידתי. ולפמשי"כ [ולפי מה שכתוב] א"ש [אתי שפיר] דבחי' מקיף א' יש להם ובחי' מקיף היינו מה שלמעלה מהשכל.

ובמקום אחר מוסבר שגם בקליפה יש מבחינת הרצון שלמעלה מן השכל, שהיא עומק ההתקשרות להבלי העולם וכו', כפי שכתוב במאמר המתחיל "ושמתי כדכד" וכו', בעניין "ומכפירים יחידתי". ולפי מה שנכתב כאן הדבר מובן: יש להם מקיף אחד, ובחינת מקיף היא מה שלמעלה מן השכל.

המאמר השני, על "ושמתי כדכד" (ישעיהו נד, יב), אומר שגם בקליפה יש משהו מבחינת הרצון שלמעלה מן השכל: התקשרות עמוקה, חסרת היגיון, להבלי העולם. היישוב הוא שלקליפה יש מקיף אחד, ומקיף הוא מה שלמעלה מן השכל.

אך בחיי מקיף השני שהוא עיקר בחיי המקיף עליון בחיי יחידה ממש והוא נקרא תעלומות לב¹⁵² לית להו רק בקדושה יש בחיי זו כו')

אבל את בחינת המקיף השני — שהיא עיקר בחינת המקיף העליון, בחינת היחידה ממש, ונקראת "תעלומות לב" — אין להם; בחינה זו קיימת רק בקדושה וכו')

מה שחסר לקליפה הוא המקיף השני, עיקרו של המקיף העליון: היחידה עצמה, הנקראת "תעלומות לב" (תהלים מד, כב). בחינה זו קיימת רק בקדושה. לכן האהבה שאין לה מקבילה שייכת למקיף השני הזה.

והיינו בחיי למי"ד והוא ענין עבירה גוררת עבירה^{154, 153} וענין אדם מטמא עצמו מעט¹⁵⁵ מטמאין אותו הרבה

וזוהי בחינת למי"ד. זהו עניינם של "עבירה גוררת עבירה" ושל "אדם מטמא עצמו מעט — מטמאין אותו הרבה".

המקיף האחד של הקליפה מקביל לאות למי"ד. הוא מסביר את דברי המשנה "עבירה גוררת עבירה" (Avos 4:2) ואת דברי הגמרא "אדם מטמא עצמו מעט — מטמאין אותו הרבה" (Yoma 39a): משיכה המקיפה את האדם מבחוץ, מעבר למודעותו.

(עיי' בר"ח פ' ד' משער הקדושה) והיינו מה שאינו מרגיש בנפשו שזה נמשך לו מבחי המקיף דקליפה. (עיינו ב-Reishis Chochmah, שער הקדושה, פרק ד'); כלומר, הוא אינו חש בנפשו שהדבר נמשך אליו מבחינת המקיף של הקליפה.

אדמו"ר הזקן מפנה ל-Reishis Chochmah, שער הקדושה, פרק ד'. האדם אינו חש שהמשיכה הזאת נובעת אליו מהמקיף של הקליפה, מפני שהמקיף פועל מחוץ למודעות.

וזוהו ענין והסירה את שמלת שביה שצ"ל הסרת המקיף דקליפה בכדי שישרה המקיף דקדושה בחיי למי"ד כנ"ל:

וזוהו ענין "והסירה את שמלת שביה": יש להסיר את המקיף של הקליפה, כדי שהמקיף של הקדושה, בחינת למי"ד, יוכל לשרות, כנזכר לעיל.

זהו "והסירה את שמלת שביה": יש להסיר את המקיף של הקליפה, כדי שהמקיף של הקדושה, בחינת למי"ד, יוכל לשרות על האדם.

13 וישבה בביתך.¹⁵⁶ בקביעות שתתישב היטב בנפש בל תמוט לעולם ועד.¹⁵⁷ (ועזי"ל [ועוד יש לומר] בפי' והבאתה אל תוך ביתך¹⁵⁸ כו' וישבה בביתך כו'.

"וישבה בביתך": בקביעות, כך שהדבר יתישב היטב בנפש ולא יזוז לעולם ועד. (ואפשר לומר עוד בביאור "והבאתה אל תוך ביתך" וכו', [ו] "וישבה בביתך" וכו':

"וישבה בביתך" (דברים כא, יג) פירושו שהדבר נעשה קבוע: השינוי צריך להתישב היטב בנפש, כך שלא תתערער לעולם. כסוגריים מוצע פירוש נוסף ל"והבאתה אל תוך ביתך" (דברים כא, יב) ול"וישבה בביתך".

היות ב' בחי' מקיפים הנ"ל נקראים ג"כ לבוש ובית אשר הלבוש הוא בחי' מקיף הקרוב ובית הוא מקיף למקיף וענין ב' מקיפים אלו בקדושה מבואר ג"כ לעיל פ' ואתחנן ע"פ וזאת המצוה ¹⁵⁹ כו'

מאחר ששתי בחינות המקיפים שהוזכרו לעיל נקראות גם לבוש ובית — הלבוש הוא בחינת המקיף הקרוב, והבית הוא מקיף למקיף. עניינם של שני מקיפים אלה בקדושה מבואר גם לעיל, בפרשת ואתחנן, על הפסוק "וזאת המצוה" וכו';

שני המקיפים שתוארו לעיל נקראים גם "לבוש" ו"בית": הלבוש הוא המקיף הקרוב, ה'ל', והבית הוא המקיף של המקיף, המ'. אדמו"ר הזקן מציין שהדבר מבואר גם בלקוטי תורה, ואתחנן, על הפסוק "וזאת המצוה" (דברים ו, א).

וע' בד"ה השמים כסאי ¹⁶⁰ בענין איזה בית כו' ובשאר דוכתי. וז"ש [וזהו שכתוב] כאן על וראית בשביה ¹⁶¹ אשת יפ"ת [יפת תאר] כו' שהוא להפך עצמות המדות בחי' צ' כנ"ל הנה שמירה זו הוא ע"י והבאתה אל תוך ביתך בחי' מקיף העליון כו'

ועיינו בד"ה "השמים כסאי", בענין "איזה בית" וכו', ובמקומות נוספים. וזהו שנאמר כאן על "וראית בשביה אשת יפת תואר" וכו', שעניינו הפיכת עצם המדות, בחינת צ', כנ"ל: שמירה זו נעשית על ידי "והבאתה אל תוך ביתך", בחינת המקיף העליון וכו';

עניין זה נידון גם במאמר המתחיל "השמים כסאי... ואי זה בית אשר תבנו ליי" (ישעיהו סו, א), ובמקומות נוספים. פרשת אשת יפת התואר שנשבתה עוסקת בהפיכת עצם המדות, בחינת צ'; כדי לשמור על השינוי יש לקיים "והבאתה אל תוך ביתך" — בחינת המקיף העליון.

וגם המקיף דבחי' ל' [לשון] שנק' לבוש שלכך בלעו"ז [בלעומת זה] נקרא שמלת שביה וצ"ל והסירה שמלת שביה שע"ז ישרה הלבוש ומקיף דקדושה כו' מ"מ צריך להיות וישבה בביתך דוקא וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] ע"פ וזאת המצוה כו' לשמר כו' ושמרת כו' ע"ש):

וגם המקיף שבבחינת ל', הנקרא לבוש — ולכן בצד שכנגד נקרא "שמלת שביה", ויש לקיים "והסירה את שמלת שביה", כדי שעל ידי כך ישרו הלבוש והמקיף של הקדושה וכו' — אף על פי כן, צריך להיות דווקא "וישבה בביתך"; וכפי שהתבאר על הפסוק "וזאת המצוה" וכו', "לשמר" וכו', "ושמרת" וכו', עיינו שם.)

הסרת "שמלת שביה" מאפשרת ללבוש הקדוש, המקיף של ה', לשרות על האדם, אך אין בכך די. נדרש גם "וישבה בביתך" — המקיף העליון — כפי שהתבאר על הפסוק "וזאת המצוה... לשמר... ושמרת".

קטע 6 • 141

בכי וחיבור

14 ובכתה את אביה. ¹⁶² היא בחי תשובה עילאה ¹⁶³ יותר וכנודע ממ"ש האריז"ל [האריז' זכרוננו לברכה] מי שאינו בוכה ¹⁶⁴ ברי"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] אין נשמתו שלימה ואין בכיה זו באה מצד מרה שחורה.

"והיא תבכה על אביה": זו בחינה של תשובה נעלית עוד יותר, כפי שידוע מדברי האריז"ל: מי שאינו בוכה בראש השנה וביום הכיפורים, נשמתו אינה שלמה. בכי זה אינו בא מתוך מרה שחורה,

"והיא תבכה על אביה" — זו תשובה נעלית עוד יותר. האריז"ל אמר שמי שאינו בוכה בראש השנה וביום הכיפורים נשמתו אינה שלמה, אך בכי זה אינו נובע ממרה שחורה.

אלא כענין שאמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] גבי רבי עקיבא שכשהשיג סודות התורה בשיר השירים זלגו עיניו דמעות והיא מעלה האמורה לעתיד לבא בבכי יבואו ¹⁶⁵ כו' שהיא מדרגה גדולה כי והנה נער בוכה ¹⁶⁶ ותחמול עליו.

אלא בדומה למה שאמרו חז"ל על רבי עקיבא: כאשר השיג את סודות התורה שבשיר השירים, זלגו עיניו דמעות. זו המעלה שעליה נאמר לעתיד לבוא: "בבכי יבואו" וכי' — מדרגה נעלית, שכן נאמר: "והנה נער בוכה ותחמול עליו".

הדבר דומה לדמעותיו של רבי עקיבא, שזלגו כאשר השיג את סודות התורה שבשיר השירים: דמעות של קרבה, ולא של עצב. זו המעלה המובטחת לעתיד לבוא, "בבכי יבואו" (ירמיהו לא, ט), והיא דומה גם למשה התינוק: "והנה נער בוכה ותחמול עליו" (שמות ב, ו).

והוא בחי יוהכ"פ [יום הכפורים]. (ועמ"ש מענין בכייה בפי' וישלח סדי"ה ויקח מן הבא בידו ¹⁶⁷ מנחה ¹⁶⁸ כו' ובדי"ה וקבל היהודים ^{169, 170} במשי"ש [במה שכתוב שם]. אך לע"ל [לעתיד לבוא] נאמר עין בעין יראו ¹⁷¹ לפי שאז נאמר בבכי יבואו כו' ע"ש).

וזו בחינת יום הכיפורים. (ועיינו במה שנכתב על עניין הבכי בפרשת וישלח, בסוף המאמר הפותח במילים "ויקח מן הבא בידו מנחה" וכי', ובמאמר הפותח במילים "וקבל היהודים", בדברים שנכתבו שם: אך לעתיד לבוא נאמר "עין בעין יראו", משום שאז נאמר "בבכי יבואו" וכי'; עיינו שם.)

בכי זה הוא בחינת יום הכיפורים. אדמו"ר הזקן מפנה למאמריו בתורה אור על "ויקח מן הבא בידו מנחה" (בראשית לב, יד) ועל "וקבל היהודים" (אסתר ט, כג): לעתיד לבוא "עין בעין יראו" (ישעיהו נב, ח), משום שאז "בבכי יבואו".

ואח"כ תבא אליה ובעלתה היינו ענין מס"נ [מסירות נפש] והוא ענין נפילת אפים¹⁷² ובחינת נעילה שהוא גמר העליות כמ"ש במ"א¹⁷³

ואחר כך "תבוא אליה ובעלתה" — זהו ענין מסירות נפש, והוא ענין נפילת אפיים ובחינת נעילה, שהיא שיאן של העליות, כפי שנכתב במקום אחר.

"ואחר כך תבוא אליה ובעלתה" הוא מסירות נפש, התמסרות מלאה. הדבר מקביל לנפילת אפיים בתפילה ולנעילה, תפילת הסיום של יום הכיפורים, שהיא שיאן של כל העליות.

(וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] בענין נפילת אפים וע' מ"ש במ"א ע"פ לריח שמניך^{174, 175} שכניי [שכנסת ישראל] נק' כלה וכשמאיר אור אלקות בנשיי [בנשמות ישראל] בתוך לבו בעומק לבו זה נק' כד קבילת דכר כו' וע' מ"ש במ"א ע"פ עיני כל^{176, 177} איך יש בחי ארוסה ונשואה.

(ועיינו בפרי עץ חיים בענין נפילת אפיים; ועיינו במה שנכתב במקום אחר על הפסוק "לריח שמניך", שכנסת ישראל נקראת כלה, וכאשר אור האלקות מאיר בנשמות ישראל בתוך הלב, בעומק הלב, הדבר נקרא "כד קבילת דכר" וכו'. ועיינו במה שנכתב במקום אחר על הפסוק "עיני כל", כיצד יש בחינת ארוסה ובחינת נשואה.)

ההערה מפנה לפרי עץ חיים בענין נפילת אפיים, ולמאמר על "לריח שמניך" (שיר השירים א, ג): כנסת ישראל נקראת כלה, וכאשר אור האלקות מאיר בעומק לבו של יהודי, הדבר נקרא "כד קבילת דכר". היא מפנה גם למאמר על "עיני כל" (תהלים קמה, טו), המבחין בין אירוסין לנישואין.

דהיינו כשהתבוננות נקלט בעומק הלב ע"ד בכל לבי דרשתיך¹⁷⁸ זהו הנק' בחי נשואין וז"ש [וזהו שכתוב] נודע בשערים בעלה¹⁷⁹ כו'. ומזה יובן מש"כ [מה שכתוב] ובעלתה היינו ענין מס"נ [מסירות נפש] כו' וע' בפ' מטות סד"ה ואשה כי תדר¹⁸⁰ כו':¹⁸¹

כלומר, כאשר ההתבוננות נקלטת בעומק הלב, בדומה ל"בכל לבי דרשתיך", זו בחינת נישואין. וזהו שנאמר "נודע בשערים בעלה" וכו'. מכאן יובן מה שנכתב: "ובעלתה" הוא ענין מסירות נפש וכו'. ועיינו בפרשת מטות, בסוף המאמר הפותח במילים "ואשה כי תדר" וכו'.

נישואין הם כאשר ההתבוננות נקלטת בעומק הלב, ככתוב: "בכל לבי דרשתיך" (תהלים קיט, י). זהו פירוש "נודע בשערים בעלה" (משלי לא, כג), שעליו אומר הזוהר: "לפי מה שהוא משער בלבו". לכן "ובעלתה", האיחוד השלם, הוא מסירות נפש; אדמו"ר הזקן מפנה גם למאמרו בפרשת מטות, "ואשה כי תדר" (במדבר ל, ד).

בעבודה

אספו את מה שהתפזר במחשבה, בדיבור ובמעשה בטלים, באמצעות עקירת הרצון ואמירת הווידוי בפה, והעלו אותו למקום שבו אין לכוחות המתנגדים אחיזה. למדו תורה כדי לעורר את שורש הנשמה שלמעלה, שממנו באות היראה הנעלית יותר והתשובה העמוקה יותר. בפרנסה, עשו כלי ישר לברכת ה' באמצעות עבודה רגילה ותפילה, אך אל תסמכו על תחבולות ואל תרחיבו מעבר למידה; הסתפקו במה שנחוץ, ומי שנכשל יקבע לעצמו גדרים. הפכו את השינוי לקבוע, והתקדמו אל הבכי של קרבה ואל ההתמסרות של נעילה.

שאלות לשיחה

1. מדוע זקוקה הנפש לממוצע, לצלם, בינה לבין האלקות, וכיצד הצדי והלמד מתחלקות בתפקיד הזה?
2. על פי שאלת הבעל שם טוב, מי שומע את הקול השמימי הקורא "שובו", ומה הדבר מלמד על מחשבות תשובה העולות באדם מעצמן?
3. מדוע נחוצות הן עקירת הרצון והן אמירת הווידוי בפה, וכיצד דימוי נשמתו וגופו של המקטרג מסביר זאת?
4. היכן עובר הגבול בין עשיית כלי לברכה לבין "מותרי מוחין" בענייני פרנסה, וכיצד התפילה משנה את התמונה בעצה שבגמרא כיצד להתעשר?
5. במה שונה הבכי של "ובכתה את אביה" מבכי של מרה שחורה, ומדוע הוא קשור ליום הכיפורים ולמסירות נפש?

הערות

פסוקה 1

1 ביאור כי תצא

ההערה מציינת שכאן נדפסה ההנחה של אדמו"ר האמצעי לביאור זה – תיעוד מוקדם יותר של אותה תורה, שאת נוסחו משווה ההערה הבאה לנוסח שלפנינו.

הערת קה"ת

הנחת כ"א אדמו"ר האמצעי בסה"מ תקס"ה ח"ב ע' תתלא. חלק ממאמר זה (עד להלן לו סע"א) נמצא ג"כ בשינויים אחדים בהמשך מים רבים תרל"ו פ' קפא-ב. וראה גם סה"מ תרל"ו ח"ב ע' רמח. מצות תגלחת המצורע בדרך מצותיך קד, ב.

2 כי תצא

"כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל-אֹיְבֶיךָ, וַתִּגְדּוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ, וְשָׂבִיתָ שְׁבִיּוֹ: הַפְסוּק פוּתַח אֶת פֶּרֶשְׁת אֶת יַפֶּת תּוֹאֵר, שֶׁהִבְיָאֹר מִפְרֵשׁ אוֹתָהּ כְּדֹרֶךְ בַּעֲבוּדַת ה'.

Deuteronomy 21:10 דברים כ"א:י

כִּי־תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וַתִּגְדּוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְשָׂבִיתָ שְׁבִיּוֹ:

When thou goest forth to battle against thine enemies, and the L-RD thy G-d delivereth them into thy hands, and thou carriest them away captive

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 כבואה וכבואה דבבואה

הגמרא מספרת שלשדים יש "צל", אך אין להם "צל צלוי". המאמר מציג כאן את הצמד הזה, ובהמשך מיישם אותו על הקדושה, שיש בה שני אורות מקיפים, ועל הקליפה, שיש בה רק אור מקיף אחד.

Yevamot 122a:9-10 יבמות קכ"ב א:ט"-י

וְאֵינְהוּ נָמִי אֵית לְהוּ בְּבוּאָה! דְּחִזּוּ לְקָה בְּבוּאָה דְּבְבוּאָה. וְדִלְמָא לְדִידְהוּ אֵית לְהוּ בְּבוּאָה דְּבְבוּאָה. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, אָמַר לִי יוֹנָתָן שִׁידָא: בְּבוּאָה — אֵית לְהוּ, בְּבוּאָה דְּבְבוּאָה — לֵית לְהוּ. וְדִלְמָא צָרָה הָוֵיא? תָּנָא דְּבִי רַבִּי שְׁמַעְיָל: בְּשַׁעַת הַסַּכָּנָה כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין, אִף עַל פִּי שְׁאִין מְכִירִין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

4 ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים

"וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ". המאמר דורש את המילה "צלם" אות אחר אות: תחילה כרמות של אור ב"א, ולאחר מכן כרמות בנפש האדם.

Genesis 1:27 בראשית א:כ"ז

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם:

And G-d created man in His own image, in the image of G-d created He him; male and female created He them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 ומבואר בע"ח ענין צ' דצלם

בתעתיק ההוא מיוחסת ההוראה על הצדדי"ק, הלמ"ד והמ"ם שב"צלם" לפרי עץ חיים, בכוננות הושענא רבה, ולא לעץ חיים.

הערת קה"ת

בסה"מ תקס"ה ח"ב ע' תתלא מביא זה בשם "בפע"ח בכוננות דהש"ר". חלק מסעיף א נמצא באוה"ת פ' וישלח רמא, א. וראה גם באוה"ת פ' ואתחנן ע' ק ואילך.

6 הערת קה"ת מפנה לDeuteronomy 21:10-25:19 למילים האלה.

Deuteronomy 21:10-25:19 דברים כ"א:י-כ"ה:י"ט

פסוקה 3

7 שהא"פ הוא בחי צי

מקבילה בתורה אור של הצמח צדק על ויקרא, שההערה מביאה כמקור לכך שהאור הפנימי הוא הצי; אין אנו מתארים את תוכנה.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תשיב.

8 ועמ"ש בביאור ע"פ ועשית ציץ

בביאור זה בתורה אור הציץ, מילה בלשון זכר, הוא הארה הנמשכת מלמעלה, בניגוד לציצית, שעולות מלמטה בדומה לתפילה. לפי דברי רבי חיים ויטאל, הציץ נמשך מהמוחין של אבא, מבחינתו של משה; משום כך משה עושה אותו ומשום כך הוא מבטל את עמלק.

הערת קה"ת

תו"א פד, א.

9 ועשית ציץ

"ויעשו ציץ זהב טהור, ויכתבו עליו... יקודש להוי"ו". זהו שם הביאור בתורה אור שהטקסט מצטט על הלמ"ד שבכתובת.

Exodus 28:36 שמות כ"ח:ל"ו

וְעִשִּׂיתָ צִיץ זָהָב טָהוֹר וּפְתַחְתָּ עָלָיו פְּתוּחֵי חֹתֶם קֹדֶשׁ לַיהוָה

And thou shalt make a plate of pure gold, and engrave upon it, like the engravings of a signet: HOLY TO THE L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10 בחי' לי יוכל להתלבש לפעמים לייכנס בתוך הא"פ והכלים

אדמו"ר הרש"י מסביר מדוע הלי יכולה להיכנס: חכמה, בינה ודעת הן במהותן אור פנימי, והן מקיף רק ביחס למוחין של ז"א, ולכן הן נכנסות לפעמים באור הפנימי. הוא מדמה זאת ל"מזל מחכים" — תוספת אור וגילוי מכוח המשכיל, המכונה מזל.

הערת קה"ת

"וי"ל להיות שזהו בחי' מוחין חב"ד שהן בחי' או"פ בעצם רק שהן בחי' מקיף לגבי מוחין דז"א (ועמ"ש בסידור ע"פ השמים מספרים מענין עצמות המוחין ומוחין שבמדות) ע"כ נכנסים לפעמים בתוך האו"פ כו', ונראה שם בהביאור שזהו כענין מזל מחכים. . דהיינו בחי' תוס' אור וגילוי מכוח המשכיל שנקרא מזל" — המשך בששה"ק תער"ב ח"א פרק רמד.

11 ענין הכתר דז"א

המקבילה במים רבים מוסיפה כאן הפניה: "וראו בעניין כתר של ז"א במאמר המתחיל כי על כל כבוד חופה" (לקוטי תורה, סוף שיר השירים).

הערת קה"ת

בהמשך מים רבים שם נוסף: ועי' מענין כתר דז"א בד"ה כי על כל כבוד חופה [לקו"ת סוף שה"ש].

12 בביאור ע"פ הבאים ישרש יעקב

בעמוד זה (נד, ג) מוסבר ההבדל בין שני מקיפים: האחד קשור לאור הפנימי ומאיר בתוכו, ומחיה אותו; והמקיף הכללי מקיף את הכול בשווה ואינו

תו"א צב, ב.

19 יביאו לבוש מלכות

"יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך". זהו שם הביאור בתורה אור שהטקסט מצטט על האור שלמעלה מהקו.

Esther 6:8 אסתר ו:ח

יביאו לבוש מלכות אשר לבשו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר נתן כתר מלכות בראשו:

let royal apparel be brought which the king useth to wear,
and the horse that the king rideth upon, and on whose head
a crown royal is set

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים

כעת הדברים מיושמים בנפש האדם: גם לנפש יש צלם, שאותיותיו הן דרגותיה.

Genesis 1:27 בראשית א:כ"ז

ויברא אלקים את־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹקִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם:

And G-d created man in His own image, in the image of G-d
created He him; male and female created He them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים

בתחילת כמדבר שואל הוזהר מדוע נאמר בפסוק גם "בצלמו" וגם "בצלם אלקים", ומשיב שאלו שתי בחינות — זכר ונקבה. בסוף הפסקה הטקסט מצטט את הוזהר הזה בעניין שתי בחינות בנשמה, והמאמר הקודם מציין את מראה המקום שלו (117a).

Zohar, Bamidbar 1:1-7 ספר הוזהר, במדבר א:א-ז

AND THE L-RD SPAKE UNTO MOSES IN THE WILDERNESS
OF SINAI, IN THE TENT OF MEETING, ETC. R. Abba cited
here the verse: "And G-d created man in his own image, in
the image of G-d created he him", etc. (Gen. 1, 27). 'We have
already explained', he said, 'that when the Holy One, blessed
be He, created man, He made him in the image of the higher
and the lower grades, so that he epitomised the whole, and
... his light shone forth from one end of the world to

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

22 ועיקר ענין הצלם הוא להיות ממוצע

מקבילה במאמרי אדמו"ר האמצעי על כי תצא, שהערה מביאה בעניין היות הצלם ממוצע בין האלוקות לנשמה; אין אנו מתארים את תוכנה.

הערת קה"ת

ראה מאמרי אדה"א פי תצא ע' תקה.

23 מזליה חזי

רבינא אומר שמי שנפחד בלי סיבה הנראית לעין, "אף על גב דאיהו לא חזי, מזליה חזי". אדמו"ר הוקן מזהה את המזל הזה עם הלמ"ד שבצלם, המקיף של הנפש.

Megillah 3a:13-14 מגילה ג' א:י"ג-י"ד

וכי מאחר דלא חזי, מאי טעמא איבעיתו? אף על גב דאינהו לא חזי, מזליהו חזי. אמר רבינא: שמע מינה: האי מאן דמיקבעית, אף על גב דאיהו לא חזי, מזליה חזי. מאי תסקנתיה? ליקרי קריאת שמע. ואי קאזי

מאיר בפנים כלל. אדם שמתעורר מתפילת האנשים שסביבו ממחיש את הראשון; מי שאינו מתעורר כלל ממחיש את השני.

הערת קה"ת

תו"א נד, ג.

13 "הבאים ישרש יעקב, יציץ ופרח ישראל". זהו שם הביאור בתורה אור שהטקסט מצטט על המקיף ועל מקיף דמקיף.

Isaiah 27:6 ישעיהו כ"ז:ו

הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל ומלאו פני־תבל תנובה:

In days to come shall Jacob take root, Israel shall blossom
and bud; And the face of the world shall be filled with
fruitage

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 ע"פ חנוכת הבית לדוד

ההערה מציינת שהמאמר על מזמור חנוכת הבית נמצא בסידור עם דא"ח; הקטע מפנה אליו בעניין שני המקיפים, המתוארים כלבוש וכבית.

הערת קה"ת

סידור עם דא"ח ולקמן פי ברכה צח, ד.

15 חנכת הבית לדוד

"מזמור שיר חנוכת הבית לדוד". זהו שם המאמר שהטקסט מצטט על שני המקיפים, כלבוש וכבית.

Psalms 30:1 תהילים ל:א

מְזִמֹּר שִׁיר־חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד:

A Psalm; a Song at the Dedication of the House; of David

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 לא בשמים היא

"לא בשמים היא". הפסוק מצוטט יחד עם הפסוק הבא בעניין של מאמר ניצבים על המקיף ועל מקיף דמקיף.

Deuteronomy 30:12 דברים ל:י"ב

לֹא בַשָּׁמַיִם הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה־לָנוּ הַשָּׁמַיְמָה וְיִקְחֶהָ לָנוּ וְיִשְׁמַעֲנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂהָ:

It is not in heaven, that thou shouldest say: 'Who shall go up
for us to heaven, and bring it unto us, and make us to hear
'it, that we may do it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 ולא מעבר לים היא

"ולא מעבר לים היא". זהו חלקו השני של הקטע מניצבים שהטקסט מצטט.

Deuteronomy 30:13 דברים ל:י"ג

וְלֹא־מֵעֵבֶר לַיָּם הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲבֹר־לָנוּ אֲל־עֵבֶר הַיָּם וְיִקְחֶהָ לָנוּ וְיִשְׁמַעֲנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂהָ:

Neither is it beyond the sea, that thou shouldest say: 'Who
shall go over the sea for us, and bring it unto us, and make
'us to hear it, that we may do it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות

ביאור זה בתורה אור מבחין בין לימוד התורה, פנימיות האור הממלא כל עלמין, הנובע מחכמה, לבין קיום המצוות המעשיות, הנמשכות מן האור הסובב כל עלמין, שלמעלה מהשתלשלות. הדבר מתאים לנקודה כאן: בשורש, האור הפנימי הוא הקו, ולמעלה ממנו יש אור געלה יותר.

הערת קה"ת

הנקרא עתיקא קדישא, ובדרגות "שבת שבתון" שגם פסקה 5 מזכירה.

הערת קה"ת

לקמן ע"א, ד.

28 גילוי הנשמה . . למעי ממדרגת גילוי אליהו

המקבילה מוסיפה: "וראו במקום אחר, במאמר המתחיל יכל העוסק בתורה בלילה, שהאריי זכה לכך בכוח שמחת מצווה".

הערת קה"ת

בהמשך מים רבים (הנסמן לעיל בריש הביאור) נוסף: ועי' במ"א בד"ה כל העוסק בתורה בלילה שהאריי ז"ל זכה לזה ע"י בחי' שמחה של מצווה ע"כ (ראה גם שם עי' ר"ז. וסה"מ תרל"ו ח"ב עי' תקיב). וראה ביאור בזה בד"ה להבין מ"ש בזהר תמיד בענין עסק התורה בלילה בביאורו"ז להצ"צ כרך א עי' קצו.

29 יפת תואר

"וראית בשביה אשת יפת תואר". הבחינה העליונה, הלמד, נקראת "יפת תואר", והצד"י היורדת היא "האשה יפת התואר".

Deuteronomy 21:11 דברים כ"א:י"א

וראית בשביה אשת יפת תואר וחסקת בה ולקחת לה לאשה:

and seest among the captives a woman of goodly form, and thou hast a desire unto her, and wouldest take her to thee to wife;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 שימני כחותם

"שימני כחותם על לברי". הדיון של הזהר בפסוק הזה מובא בהקשר של הנשמות ש"באות מצד הזכר".

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח':ו

שימני כחותם על לברי כחותם על רועה כי עצה כמות אהבה קשה כשאל קנאה רשפיה רשפי אש שלהבתיה:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm;
For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave;
The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 בגין דאינון אתיין מסטרא דדכורא

הזהר אומר שנשמות הצדיקים למטה מעוררות את אהבת כנסת ישראל להקדוש ברוך הוא, משום שהן באות מצד המלך, מצד הזכר. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שהלמד, הנקראת "יפת תואר", היא מז"א עצמו, למעלה ממלכות.

Zohar, Vayechi 72:742-751 ספר הזהר, ויחי ע"כ:תשמ"ב-תשנ"א

Now the love of the Community of Israel for G-d is excited only by the souls of the righteous here on earth, because they come from the side of the king, the side of the male. This excitement reaches the female and stirs her love; and in this way the male awakens the love and affection of the female, and the female is united in love with the male

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

32 סדי"ה הולך לפניו

ביציאת מצרים "וה' הולך לפניו": מלכות דאצילות, מקור נשמות ישראל, יצאה מן הגלות והנשמות הלכו בעקבותיה. בקריעת ים סוף התגלה כתר, שמלכות אינה יכולה לעלות אליו אלא בנעילת יום הכיפורים; אז "ישראל התעלו" — הנקודה המובאת כאן.

הערת קה"ת

במקום הטנופת — לינשוף מדוכתיה ארבע גרמדי. ואי לא — לימא הכי: "עיקר דבי טכחא שמינא מינא".

But if they did not see, why were they frightened? Although they themselves did not see, their star saw. Ravina said: We learn from this that if a man is seized with fright though he sees nothing, [the reason is that] his star sees. What is his remedy? He should recite the Shema. If he is in a place which is foul, he should move away from it four cubits. If he cannot do this, he should say this formula: "The goat at the butcher's is fatter than I am".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

Sanhedrin 94a:2-3 סנהדרין צ"ד א:ב-ג

וכי מאחר דלא חזו, מאי טעמא איבעות? אף על גב דאינהו לא חזו מידי, מולייהו חזי. אמר רבינא: שמע מינה האי מאן דמבעית, אף על גב דאיהו לא חזי, מולייה חזי. מאי תקנתיה? לינשוף מדוכתיה ארבעה גרמדי. אי נמי, ליקרי קרית שמע. ואי קאי במקום הטנופת, לימא הכי: "עיקר דבי טכחא שמינא מינא".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

מגילה ג, א. סנהדרין צד, א. וראה לקו"ש ח"ט עי' 25. חכ"ט עי' 18.

24 ממאמר הבעש"ט

בלקוטי תורה על שיר השירים (כד, א) מביא אדמו"ר הזקן את תורת הבעל שם טוב, שלפיה הבת קול היא מחשבות התשובה שבאות מלמעלה, שהרי האדם אינו פועל זאת מעצמו; זו התעוררות מלמעלה הקודמת לכל התעוררות מלמטה. ההערה מונה גם את האינו (עא, ד) ושיר השירים (טז, ד).

הערת קה"ת

ראה לקמן פ' האינינו עא, ד. שה"ש טז, ד. ראה ג"כ כש"ט (הוצאת קה"ת) סקמ"ו. סרנ"ה. ש"ס"ס. לקמן שה"ש כד, א. ובהנסמן בסה"מ תרל"ו ח"ב עי' תפח.

25 הביק שמכרות שוכו בניו

התלמוד מספר על בת קול שהכריזה: "שוכו בניו שוכבים". הבעל שם טוב שאל מי שומע בת קול זו; התשובה כאן היא שהמזל של האדם שומע אותה.

Chagigah 15a:6 חגיגה ט"ו א:ו

אפקה לְמִטְטְרוֹן וּמַחֲיוּה שִׁיתִין פּוֹלְסֵי דְנוֹרָא. אֲמַרו לְקָה: מַאי טַעְמָא כִּי חֲזִיתִיה לָא קִמַּת מַקְמִיהָ? אִיתִיהִבָּא לְקָה רְשִׁוּתָא לְמִימְחָק וְכוּתָא דְאַחַר. יְצִתָּה בַת קוֹל וְאָמְרָה: "שוכו בניו שוכבים" — חוץ מאחר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה טו, א. וראה בהנסמן בסה"מ תרל"ו ח"ב שם. בענין הבת קול — ראה לעיל פ' במדבר טו, א. סה"מ תרפ"ו עי' קיט. סה"מ תש"ב עי' 138 ואילך. וראה במ"מ בס' מאמרי אדה"א ויקרא ח"א עי' ט.

26 מי הוא השומע

ההערה מציינת שהשאלה מי שומע את הבת קול נאמרת במפורש בסוף ספר חרדים.

הערת קה"ת

וכ"ה להדיא בס' חרדים לבסוף. [כ].

27 בד"ה האינינו השמים

המאמר "האינינו השמים", בהמשך לקוטי תורה (עא, ד). הקטע המצוטט עוסק ב"רישא דלא ידע ולא אתיידע", שבו מלוכש אור אין סוף עצמו,

"והוי' הולך לפנייהם יומם בעמוד ענן". זהו הכותר של המאמר בתורה אור האומר שבשעת קריעת ים סוף עלו ישראל למעלה מן השכינה.

Exodus 13:21 שמות י"ג:כ"א

והי' ה'לך לפנייהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילך בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם וליל:

And the L-RD went before them by day in a pillar of cloud, to lead them the way; and by night in a pillar of fire, to give them light; that they might go by day and by night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ועל דמות הכסא 34

"ועל דמות הכיסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה". הפסוק מובא כדי לבטא את המדרגה שמעל הכיסא, שבה נשאת הלמ"ד של הנשמה.

Ezekiel 1:26 יחזקאל א':כ"ו

וממעל לרקיע אשר על-ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, כו.

לך הוי' הגדולה והגבורה והתפארת 35

"לך הוי' הגדולה והגבורה והתפארת". התפארת, "היופי", מובחנת כעיקרית, כמקור ל"יופי" שביפת תואר.

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:י"א

לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כ"כל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

שיע נהורין 36

הקטע מצטט את אדרא רבא: כאשר ז"א מביט במצח של אריך אנפין הוא מקבל שיע אורות, ובפנים — ק"נ אורות. הגעגוע הלוחט של ז"א להיכלל למעלה מושך אליו את השפע מאריך אנפין.

הערת קה"ת

ראה תו"א מה, א.

חכמת אדם תאיר פניו 37

"חכמת אדם תאיר פניו". זיו הפנים נובע מן השכל, מן הלמ"ד שבצלם.

Ecclesiastes 8:1 קהלת ח':א

מי כהקדם ומי יודע פשר דבר חכמת אדם תאיר פניו ועו פניו לשא: Who is as the wise man? and who knoweth the interpretation of a thing? A man's wisdom maketh his face to shine, And the boldness of his face is changed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

חכמת אדם תאיר פניו 38

התלמוד הירושלמי מספר שפניו של רבי אבהו זהרו, ורבי יוחנן אמר שהוא בוודאי שמע דבר תורה חדש, ומיישם על כך את הפסוק "חכמת אדם תאיר פניו". הערת קה"ת מביאה זאת, לצד מנחות, כדוגמה לפנים המאירות בעקבות חידוש.

Jerusalem Talmud Shabbat 8:6-7 תלמוד ירושלמי שבת ח':ו-ז

משנה: עצם כדי לעשות תרונד רבי יהודה אומר כדי לעשות חף. זכוכית כדי לגרוד כה ראש הפך. צרור אכן כדי לזרוק בעוף רבי אליעזר בן עקב אומר כדי לזרוק בבהמה: הלכה: ו. עצם כדי לעשות תרונד. רבי יהודה אומר. כדי לעשות חף. מהו חף. סרגיד. תמן תנינן. נישלו חפין. טמא מפני נקבים. נסתתמו נקבים. טמא מפני חפין. מחלפה שישתיה דרבי יהודה. תמן הוא עבד חף כלוש והקא הוא עבד חף סרגיד. זכוכית כדי לגרוד כה ראש הפך. ...

MISHNAH: Bone to fill a spoon; Rabbi Jehudah says to make a tooth of a key. Glass to scrape the head of the weaver's beam. A pebble to throw at a bird; Rabbi Eliezer ben Jacob says, to throw at an animal. HALAKHAH: 6. "Bone to fill a spoonful; Rabbi Jehudah says to make a tooth of a key." A key. There, we have stated:14:8. The argument? חף? What is the same as explained in Note 102. "If the teeth were taken, it is impure because of the holes ... en, it is impure because of the holes

The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY) • The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY)

יאר ה' פניו 39

"יאר הוי' פניו אליך", מתוך ברכת כהנים. פרי עץ חיים מסביר שהכוונה לאור הנמשך מן הלמ"ד והמ"ם שבצלם.

Numbers 6:25 במדבר ו':כ"ה

יאר Havayah פניו אליך ויחנך:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

שצהבו פניו מהשכלת שכל חדש 40

הגמרא מספרת שפניו של יוסף הבבלי זהרו ("צהבו פניו") כששמע פסק הלכה. הערת קה"ת מביאה זאת כדוגמה לפנים המאירות בעקבות חידוש.

Menachot 18a:5-6 מנחות י"ח א:ה-ו

אמר לו כשר ערבית אמר לו כשר שחרית אמר לו כשר צהרים אמר לו כשר מנחה אמר לו כשר אלא שרי אליעזר פוסל צהבו פניו של יוסף הבבלי אמר לו יוסף כמדומה אני שלא כיווננו שמועתינו עד עתה אמר לו רבי הן אלא שרי יהודה פסול שנה לי וחזרתי על כל תלמידיו ובקשתי לי חבר ולא מצאתי עכשיו ששנית לי פסול החזרת לי אבידתי

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

מנחות יח, א. וראה ירושלמי שבת פ"ח, ה"א.

יונתי בחגוי 41

"יונתי בחגוי הסלע". זהו שם המאמר שהטקסט מצטט בעניין תפארת.

Song of Songs 2:14 שיר השירים ב':י"ד

יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה הראיני את־מראיך השמייעני את־קולך כִּי־קולך ערב ומראיך נאווה:

If any of thine that are dispersed be in the uttermost parts of heaven, from thence will the L-RD thy G-d gather thee, and from thence will He fetch thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
דברים ל, ד.

פסוק 5

47 מכל עון נברא קטיגור אי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
ראה אבות ד, יא

48 מחיתי כעב פשעך

"מחיתי כעב פשעך וכענן חטאותיך; שוב אלי כי גאלתיך". מחיתי החטא דורשת להסיר הן את נשמתו של הקטגור והן את גופו.

Isaiah 44:22 ישעיהו מ"ד:כ"ב

מחיתי כעב פשעך וכענן חטאותיך שובה אלי כי גאלתיך:

I have blotted out, as a thick cloud, thy transgressions, And, as a cloud, thy sins; Return unto Me, for I have redeemed thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
ישעיהו מ, כב.

49 וההעלאה הוא

ההפניה היא לדיון ארוך באוסף המאמרים הזה על העלייה המתוארת כאן; איננו מתארים את תוכנו.

הערת קה"ת

ועי' במגילת [מגן אבות ברדיטשוב תרס"ב] ראה הא' ס"ג [כט, ד] באריכות. [כ].

50 שאין האויבים שולטים

ההפניה מובאת בקשר ל"מקום שבו אין לאויבים שליטה"; איננו מתארים את תוכנה.

הערת קה"ת

ראה אה"ת שה"ש ד"ה לריח שמניך סעי' ג.

51 כל עבדי המלך . . ואני לא נקראתי

תשובתה של אסתר למרדכי: כל מי שבא אל החצר הפנימית של המלך בלי שנקרא אליה — דינו מוות, והיא לא נקראה לבוא במשך שלושים יום. אדמו"ר הזקן שואל מדוע לא הלכה במקום זאת אל החצר החיצונה.

Esther 4:11 אסתר ד:י"א

כָּל־עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְעַם־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ יָדְעִים אֲשֶׁר כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יָבוֹא־אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַחֲצֵר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא־יִקְרָא אַחַת דָּתוֹ לְהִמִּית לְבַד מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט־לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת־שֶׁרְבִיט הַזֶּהב וְחָיָה וְאֲנִי לֹא נִקְרָאתִי לְבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוֹשִׁים יוֹם:

All the king's servants, and the people of the king's provinces, do know, that whosoever, whether man or woman, shall come unto the king into the inner court, who is not called, there is one law for him, that he be put to death, except such to whom the king shall hold out the golden sceptre, that he may live; but I have not been called to come in unto the king these thirty days

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

O my dove, that art in the clefts of the rock, in the covert of the cliff, Let me see thy countenance, let me hear thy voice; For sweet is thy voice, and thy countenance is comely

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 אם בהרת קדמה

"ואם בהרת קדמה לשער לבן טמא הוא". אלו מילות הפתיחה של המאמר שהטקסט מצטט בעניין תפארת.

Mishnah Negaim 4:11 משנה נגעים ד:י"א

בְּהֶרֶת כַּחֲצִי גֵרִים וְאִין בָּהּ כָּלֹם, נוֹלָדָה בְּהֶרֶת כַּחֲצִי גֵרִים וּבָהּ שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת, הָרִי זוֹ לְהַחֲלִיט, מִפְּנֵי שְׁאֵמְרוּ, אִם בְּהֶרֶת קִדְמָה לְשַׁעַר לָבָן, טָמֵא. וְאִם שַׁעַר לָבָן קִדְמָה לְבְּהֶרֶת, טָהוֹר. וְאִם סָפֵק, טָמֵא. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ קָהָה:

A bright spot the size of a split bean and there was nothing else, and then there appeared a bright spot of the size of half a split bean having two hairs, this one is declared unclean. Because they said: if the bright spot preceded the white hair he is unclean; if the white hair preceded the bright spot he is clean; and if it is doubtful he is unclean. Rabbi Joshua regards this as unsolvable

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

43 בזהר ר"פ במדבר

המאמר הקודם (לו, א) מסביר את הכפילות "בצלמו... בצלם אלקים" כשתי דרגות בנשמה: אחת שמתפשטת ומתלבשת בגוף, ואחת שעומדת למעלה כמקיף ונקראת מזל, וממנה נמשך אור לנשמה שבגוף. בשורות הבאות (לו, ב) מובא כמקור הוזהר בתחילת במדבר (קז, א).

הערת קה"ת

ראה לעיל לו, א. אה"ת פ' ואתחנן ע' ק.

44 "גן נעול, מעיין חתום, באר מים חיים ונוזלים מן לבנון". המילה "נוזלים" היא מאותו שורש של "מזלי", ועל כן היא מבטאת כיצד ההשפעה נוזלת ויורדת אל הנשמה.

Song of Songs 4:15 שיר השירים ד:ט"ו

מַעְיֵן גִּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִדִּלְכָּנוֹן:

Thou art a fountain of gardens, A well of living waters, And flowing streams from Lebanon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 4

45 "...והוא אלקיך מוסר אותו בידך, ושבת את שביו". השבויים הם כוחות הנפש שנשבו בהבלי העולם, ויש להשיבם.

Deuteronomy 21:10 דברים כ"א:י

כִּי־תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וְנָתַתָּ הוּא אֱלֹקֶיךָ בְּיָדְךָ וְשָׁבִיו:

When thou goest forth to battle against thine enemies, and the L-RD thy G-d delivereth them into thy hands, and thou carriest them away captive

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46 משם יקבצך

"אם יהיה נדחק בקצה השמים, משם יקבצך הוי' אלקיך ומשם יקחה". הפסוק מיושם על קיבוץ כוחות הנפש שהתפורו.

Deuteronomy 30:4 דברים ל:ד

אִם־יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקֶצֶה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבֹּצְךָ הוּא אֱלֹקֶיךָ וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ:

"והמן בא אל החצר החיצונה של בית המלך לדבר אל המלך לתלות את מרדכי". מכאן שהחצר החיצונה הייתה פתוחה להמן, ולכן אסתר לא תלך לשם.

Esther 6:4 אסתר ו:ד'

ויאמר המלך מי בחצר והמן בא לחצר בית המלך החיצונה לאמר למלך לתלות את מרדכי על העץ אשר הכין לו:

And the king said: 'Who is in the court?'—Now Haman was come into the outer court of the king's house, to speak unto the king to hang Mordecai on the gallows that he had prepared for him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

"וארשתיו לי לעולם". זהו שמו של המאמר שעליו מצביע הטקסט בנוגע לחצר החיצונה.

Hosea 2:21 הושע ב:כ"א

וארשתיה לי לעולם וארשתיה לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים:

And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

"אם בדרכי תלך... וגם את חצותי תשמור, ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה". המאמר על פסוק זה מסביר מדוע יש לשמור על החצות.

Zechariah 3:7 זכריה ג:ז'

כה אמר ה' צבאות אם צדקתי תלך ואם את משמתי תשמר וגם אתה תדין את ביתי וגם תשמר את חצרי ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה:

Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

"שער החצר הפנימית הפונה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה, וביום השבת יפתח". החצר הפנימית פונה אל "קדים", המתפרש כקדמון, והיא נפתחת בשבת.

Ezekiel 46:1 יחזקאל מ"ו:א'

כה אמר אדני ה' שער החצר הפנימית הפונה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וקדים החדש יפתח:

Thus saith the L-rd GOD: The gate of the inner court that looketh toward the east shall be shut the six working days; but on the sabbath day it shall be opened, and in the day of the new moon it shall be opened

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

"ומשה הקהיל את כל העדה". זהו שם המאמר שהטקסט מצטט, העוסק בשער הנפתח בשבת.

Exodus 35:1 שמות ל"ה:א'

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם:

And Moses assembled all the congregation of the children of Israel, and said unto them: 'These are the words which the L-RD hath commanded, that ye should do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

"לה מלחמה בעמלק מדור דור". הניצחון על עמלק, וכך גם על המן, בא מהמדרגה "מעל אויביו".

Exodus 17:16 שמות י"ז:ט"ז

ויאמר כי יד על כס קה מלחמה לה Havayah בעמלק מדר דר:

And he said: 'The hand upon the throne of the L-RD: the L-RD will have war with Amalek from generation to generation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

"האזינו השמים ואדברה". זהו שם המאמר שהטקסט מצטט, העוסק במדרגות התשובה והשבת.

Deuteronomy 32:1 דברים ל"ב:א'

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרייפי:

Give ear, ye heavens, and I will speak; And let the earth hear the words of my mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

"מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת". המאמר המצוטט מפרש את הטרחה בערב שבת כתפילות היומיומיות — צורה של תשובה המובילה לתשובה של שבת.

Avodah Zarah 3a עבודה זרה ג' א

אותו פרק שמצוטט בהערה 36:77, שבו הלמ"ד נמשלה ל"מזל מחכים" — תוספת אור וגילוי מכוח המשכיל, הנקרא מזל.

הערת קה"ת

ראה המשך תעריב פרק רמד.

"חכמת אדם תאיר פניו". התורה, שהיא חכמה, מאירה את ה"פנים" — את הפנימיות.

Ecclesiastes 8:1 קהלת ח:א'

מי כה חכם ומי יודע פשר דבר חכמת אדם תאיר פניו ועו פניו ישנא:

Who is as the wise man? and who knoweth the interpretation of a thing? A man's wisdom maketh his face to shine, And the boldness of his face is changed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

"יחנונו ה' ויברכנו, יאר פניו אתנו סלה". באמצעות התורה והמצוות מתגלה

הפנימיות שבלב.

Psalms 67:2 תהילים ס"ז:ב'

אֱלֹקִים יַחַנְנוּ וַיְבָרְכֵנוּ יִאֲרֹפְנוּ אֶתְנוּ סְלֵה:

G-d be gracious unto us, and bless us; May He cause His
face to shine toward us; Selah

Migra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63

Deuteronomy 21:10 דברים כ"א:י"

פִּי־תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וְנִתְּנָוּ הִ' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְשָׁבִית שְׂבִי:

When thou goest forth to battle against thine enemies, and
the L-RD thy G-d delivereth them into thy hands, and thou
carriest them away captive

Migra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64

”כי לך אמר לבי, בקשו פני; את פניך, הווי, אבקש”. חיפוש ה”פנים” הוא חיפוש הפנימיות, המתגלית באמצעות המזל.

Psalms 27:8 תהילים כ"ז:ח

לָךְ אָמַר לְבִי בִקְשׁוּ פָנַי אֶת־פְּנֵיךָ ה' אֲבִקֶּשׁ:

In Thy behalf my heart hath said: 'Seek ye My face'; Thy
face, L-RD, will I seek

Migra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 מזלייהו חזי

על חבריו של דניאל, שנבהלו אף שלא ראו דבר, אומרת הגמרא: "מזלייהו חזי". היראה העליונה נובעת מאותה בחינה שבנפש.

Sanhedrin 94a:2-3 סנהדרין צ"ד א:ב'-ג'

וכי מאחר ד'לא חזו, מאי טעמא איבער? אף על גב דאינהו לא חזו מיד, מולייהו חזי. אמר רבינא: שמע מינה האי מאן דמבעית, אף על גב דאינהו לא חזי, מולייה חזי. מאי תסקתיה? לינשוף מדוכתיה ארבעה גרמידי. אי נמי, ליקרי קרית שמע. ואי קאי במקום השנופת, לימא הכי: "עיצא דבי טבחא שמינא מינאי".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Numbers 16:1 במדבר ט"ז:א

וַיִּקַּח לְרַחַם בְּרִי'צְהָרָה בְּרִיקָהָת בְּרִילִי וְדָתָן וְאַבְיָרָם בְּנֵי אֱלִיָּאָב וְאוֹן בְּרִי' פֶּלֶת בְּנֵי רֵאוּבֵן:

Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

לעיל במדבר טז, א.

66

”וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר” – פתיחת עשרת הדיברות.
זהו הכותר של המאמר שהטקסט מצטט בעניין חכמה ויראה.

Exodus 20:1 שמות כ"א

וידבר אלקים את כל־הדברים האלה לאמר:

:And G-d spoke all these words, saying

Migra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 **אם איז חכמה איז יראה**

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הצרת קה"ת

אבות ג. יז.

פסקה 7

71 ולקחת לך לאשה כו' ולפעמים נקי'

מקבילה שהערה מביאה לתורה כחתן וככלה; תוכנה אינו מתואר כאן.

הערת קה"ת

derstanding 'mother'" (Prov. ii. 3). [Who dreams] of having intercourse with a betrothed maiden may hope for Torah, as it is said, "Moses commanded us a law [Torah], an inheritance of the congregation of Jacob" (Deut. xxxiii. 4) — read not morashah "an inheritance" but me'orasah "betrothed maiden." Who dreams of having had intercourse with his sister may hope for wisdom ; as it is said, "Say unto wisdom, ... thou

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות נו, א. וש"נ. פסחים (מט, ב). ועי' שמור"ר (פלי"ג [ז]). [כ].

76 מורשה אלא מאורשה

אותה דרשה מופיעה בפסחים, בדברי רבי חייא על מי שלומד תורה בפני עם הארץ; בהערת קה"ת מצוין גם מקור בברכות.

Pesachim 49b:10-11 פסחים מ"ט ב:י-י"א

תנא רבי חייא: כל העוסק בתורה לפני עם הארץ, כאילו בועל ארוסתו בפניו, שנאמר: "תורה צוה לנו משה מורשה". אל תקרי: "מורשה", אלא: מאורסה. גדולה שנאה ששונאין עמי הארץ לתלמיד חכם יותר משנאה ששונאין אומות העולם את ישראל, ונשותיהן יותר מהן. תנא שנה ופירש, יותר מכולן.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

77 מורשה אלא מאורשה

גם המדרש דורש "מורשה" כ"מאורסה", ומלמד שהתורה מאורסת לישראל.

Shemot Rabbah 33:7 שמות רבה ל"ג:ז

... אנכי, ולא יהיה לך, מפי הגבורה שמעום, ותרי"א אמר להם משה, שנאמר: תורה צוה לנו משה מורשה וגו'. אל תקרי מורשה, אלא ירושה, ירושה היא לישראל לעולם. משל לכן מלכים, שנשבה כשהוא קטן למדינת הים. אפילו לאחר כמה שנים אינו בוש מפני שהוא אומר: לירושלם אבותי אני חוזר! כך ת"ח שהוא פורש מן התורה והלך והתעסק בדברים אחרים, אפילו לאחר כמה שנים הוא מבקש לחזור, אינו בוש מפני שאומר לירושלם אבותי אני חוזר. דבר אחר: מורשה, אל תהי קורא מורשה, אלא מאורסה. מה חתן זה, כל זמן שלא נשא ...

Another matter: "They shall take Me a gift" - that is what is written: "Moses commanded us the Torah" (Deuteronomy 33:4). Rabbi Simlai expounded: Six hundred and thirteen mitzvot were given to Israel through Moses, as that is the numerical value of Torah. is four hundred, vav is six, resh is two hundred, and heh is five, for a total of six hundred and eleven, as the midrash is about to note. If you say it is only six hundred and eleven, and where are the other two; the ... Rabbis

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

78 בביאור ע"פ ששים המה מלכות

הקטע עוסק ב"כלת משה": המלכות שבפנימיות ז"א, שבה היא גדולה כמותו. הוא מסביר שבכל מדרגה, ואפילו בכל ספירה, יש פנימיות שלמעלה מן המילים, וחיצוניות המתלבשת בהן.

הערת קה"ת

לקמן שה"ש לט, ד.

ראה אוה"ת בשלח ע' תקכו.

72 ולקחת לך לאשה

"וכי תראה בשביה אשת יפת תואר, וחשקת בה ולקחת לך לאשה". יש לקרוא זאת כרמז לאיחוד של הצדיק שבנשמה עם התורה.

Deuteronomy 21:11 דברים כ"א:יא

וראית בשביה אשת יפת תואר וחשקת בה ולקחת לך לאשה:

and seest among the captives a woman of goodly form, and thou hast a desire unto her, and wouldest take her to thee to wife

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 כיום חתונתו

המשנה מפרשת את "כיום חתונתו" (שיר השירים ג, יא) כיום מתן תורה. התורה היא החתן, והצדיק שבנשמה הוא הכלה.

Mishnah Ta'anit 4:8 משנה תענית ד':ח

... ואומר, תנו לה מפר' ידיה, ויהללוה בשעריה. וכן הוא אומר, צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו (שיר השירים ג). ביום חתנתו, זה מתן תורה. וביום שמחת לבו, זה בנין בית המקדש, שיקנה במהרה בימינו. אמן:

Rabbon Simeon hen Gamaliel says, "Never were more joyous festivals in Israel than the 15th of Ab and the day of atonement, for on them the maidens of Jerusalem used to go out dressed in white garments—borrowed ones, in order not to cause shame to those who had them not of their own;—these clothes were also to be previously immersed, and thus they went out and danced in the vineyards, saying, Young men, look and observe well whom you are about to ... choose [as a spouse]; regard not beauty [alone]

Torat Emet 357 (Public Domain) • Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain)

74 מורשה

"תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב". את המילה "מורשה" שבפסוק דורש התלמוד מחדש כ"מאורסה".

Deuteronomy 33:4 דברים ל"ג:ד

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב:

Moses commanded us a law, An inheritance of the congregation of Jacob

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

75 א"ת מורשה אלא מאורשה

"אל תקרי מורשה אלא מאורסה", על הפסוק "תורה צוה לנו משה מורשה". כאן התורה היא הכלה.

Berakhot 57a:4 ברכות נ"א:ד

הבא על אמו בבלום — יצפה לבינה, שנאמר: "כי אם לבינה תקרא". הבא על נערה מאורסה — יצפה לתורה, שנאמר: "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב", אל תקרי "מורשה" אלא "מאורשה". הבא על אחותו בבלום — יצפה לחכמה, שנאמר: "אמר לחכמה אחתי את". הבא על אשת איש בבלום — מובטח לו שהוא בן העולם הבא. והני מילי דלא ידע לה ולא הרהר בה מאורתא.

Who dreams of having intercourse with his mother may hope for understanding; as it is said, "Yea, thou wilt call un-

79 | "ששים המה מלכות ושמונים פילגשים". זהו שם המאמר שהטקסט מצטט.

Song of Songs 6:8 שיר השירים ו':ח'

ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר:

There are threescore queens, And fourscore concubines,
And maidens without number

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80 אחת היא יונתי

"יונתי תמתי אחת היא". חלק מן הפסוקים שבאותו מאמר.

Song of Songs 6:9 שיר השירים ו':ט'

אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה כרה היא לילדתה ראוה בנות
והאשרוה מלכות ופילגשים והללוה:

My dove, my undefiled, is but one; She is the only one of her
mother; She is the choice one of her that bore her. The
daughters saw her, and called her happy; Yea, the queens
and the concubines, and they praised her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 וע"פ יונתי

הקטע מסביר שרק הארה של הנשמה מתלבשת בגוף, ואילו הנשמה כולה
נותרת למעלה כמקיף, הנקרא מזל בדברי חז"ל "אף על גב דאיהו לא חזי,
מזליה חזי": לא כוכב, שהרי ישראל אינם נתונים תחת הכוכבים, אלא
הנשמה שלמעלה. עוד נאמר שם שהתורה היא מזון הנשמה והמצוות הן
לבושה.

הערת קה"ת

לקמן שה"ש טז, ד.

82 יונתי בחגי הסלע

"יונתי בחגי הסלע". זהו שמו של המאמר האחר שהטקסט מצטט.

Song of Songs 2:14 שיר השירים ב':יד'

יונתי בחגי הסלע בסתר המדרגה הראיני את־מראיה השמיעני את־
קולך כיקולך ערב ומראיה נאווה:

O my dove, that art in the clefts of the rock, in the covert of
the cliff, Let me see thy countenance, let me hear thy voice;
'For sweet is thy voice, and thy countenance is comely

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83 הכל תלוי במזל

הקטע עוסק בשני סוגי יראה, שאחד מהם נובע מ"מזליה חזי", משורש
התורה, שמקורו גם הוא במזל העליון. הוא מביא את האדרא של נשא
(134a): "הכל תלוי במזל, אפילו ספר תורה שבהיכל" — המזל מוריד את
השפע אל התורה המצויה אצלנו.

Numbers 16:2 במדבר ט"ז:ב'

ויקמו לפני משה ואנשים מבני־ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדת
קראי מועד אנשי־שם:

and they rose up in face of Moses, with certain of the chil-
dren of Israel, two hundred and fifty men; they were princes
of the congregation, the elect men of the assembly, men of
renown

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ועי לעיל במדבר טז, ב. [כ].

84 הכל תלוי במזל אפילו ספר תורה בהיכל

באידרא רבא מצטט רבי אלעזר: "הכול תלוי במזל, אפילו ספר תורה
שבהיכלי, ומסביר שהמזל הוא החוט היקר שבו תלויה כל שעה משערת
הזקן. מכאן מסיק אדמו"ר הזקן שגם לתורה יש מקיף הנקרא מזל.

Zohar, Idra Rabba 17:147-21:157 ספר הזהר, האדרא רבא י"ז:קמ"ז-
כ"א:קנ"ז

85 ונשמתא לנשמתא

הזהר מדבר על לבוש, גוף, נשמה ו"נשמה לנשמה": הנשמה היא תפארת
ישראל, התורה עצמה, ונשמת הנשמה היא עתיקא קדישא. הדברים מובאים
כמקור לבחינה שמעל התורה.

Zohar, Beha'alotcha 12:56-13:65 ספר הזהר, בהעלותך י"ב:נ"ו-
י"ג:ס"ה

86 המדרש בשה"ש רבה

מובא כמקור למדרש על מכירתו של רבי יוחנן; תוכנו אינו מתואר כאן.

הערת קה"ת

ראה גם אוה"ת פ' דברים ע' יח.

87

רבי יוחנן אמר לרבי חייא בר אבא שהוא מכר שדה, כרם וזית כדי ללמוד
תורה: הוא מכר דבר שניתן בשישה ימים למען התורה, שניתנה בארבעים
יום. אדמו"ר הזקן מפרש את ארבעים הימים כרומזים לאות מ"ם.

Shir HaShirim Rabbah 8:7:1 שיר השירים רבה ח':ז'א'

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. מים רבים, אלו אמות העולם,
שנאמר (ישעיה יז, יב): הוי המון עמים רבים. לא יוכלו לכבות את
האהבה, אהבה שהקדוש ברוך הוא אוהב לְיִשְׂרָאֵל, שְׁנֵאמַר (מלאכי א,
ב): אהבתי אתכם אמר ה'. ונהרות לא ישטפוה, אלו אמות העולם,
היאך מה דאת אמר (ישעיה ז, כ): כיום ההוא יגלח ה' בתער השכירה
בעברי נהר וגוי (ישעיה ח, ז): ולכן הנה ה' מעלה גוי מי הנהר. אם יתן
איש את כל הון ביתו באהבה, אם פותחין הן כל אמות העולם את ...

Much water cannot extinguish love, and rivers cannot wash
it away; if a man would give all the wealth of his house for
love, he would be scorned" (Song of Songs 8:7). "Much water
cannot extinguish love"; "Much water" – these are the na-
tions of the world, as it is stated: "Ah, the uproar of many
peoples" (Isaiah 17:12). "Cannot extinguish love" – the love
that the Holy One blessed be He has for Israel, as it is stated:
"I loved you, said the L-rd" (Malachi 1:2). "And rivers can-
not

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022
(CC-BY)

88 אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה

"אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה, בוז יבזו לו". זהו הפסוק שעליו
מסופר המדרש על רבי יוחנן.

Song of Songs 8:7 שיר השירים ח':ז'

מים רבים לא יוכלו לכבות את־האהבה ונהרות לא ישטפוה אם־יתן
איש את־כל־הון ביתו באהבה בוז יבזו לו:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods
drown it; If a man would give all the substance of his house
for love, He would utterly be contemned

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And
;from the wilderness to Mattanah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95 צאינה וראינה

”צאינה וראינה בנות ציון, המלך שלמה”. זהו שם המאמר שהטקסט מצטט.

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג:י"א

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָהּ לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם
הַתְּנַתּוֹ וּבְיוֹם שְׂמִיחַת לְבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king
Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath
crowned him in the day of his espousals, And in the day of
the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

96 ברכו בתורה תחלה

הערת קה"ת מפנה לה Bava Metzia 86a למילים האלה.

Bava Metzia 86a בבא מציעא פ"ו א

הערת קה"ת

ראה ב"מ פו, א.

97 ברכו בתורה תחלה

הגמרא אומרת שהארץ אבדה מפני שלא ברכו בתורה תחילה" (בספריא, בראש דף פה ע"ב; בהערת קה"ת מצוין דף פו ע"א). אדמו"ר הזקן מסביר שהברכה היא המשכת אור אין סוף אל החכמה העליונה.

Bava Metzia 85b:1 בבא מציעא פ"ה ב:א

אָמְרוּ חֲכָמִים וְלֹא פִּירְשׁוּהוּ, אָמְרוּ נְבִיאִים וְלֹא פִּירְשׁוּהוּ, עַד שֶׁפִּירְשׁוּ
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעֶצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיֹּאמֶר ה' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרַתִּי אֲשֶׁר
נָתַתִּי לְפָנֶיךָ". אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: שְׁלֹא בָּרְכוּ בַּתּוֹרָה תְּחִלָּה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסקה 9

98 וגלחה את ראשה

"והבאתה אל תוך ביתך, וגלחה את ראשה ועשתה את ציפורניה". גילוח
הראש מתפרש כהסרת המותרות שבשכל.

Deuteronomy 21:12 דברים כ"א:י"ב

וְהִבֵּאתָהּ אֶל־בֵּיתְךָ וְגִלְחָהּ אֶת־רֹאשָׁהּ וְעָשְׂתָה אֶת־צִפּוֹרְנֶיהָ:

then thou shalt bring her home to thy house; and she shall
shave her head, and pare her nails

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

99 והעבירו תער

בחנוכות הלויים: "והעבירו תער על כל בשרם". למטה יש להסיר את
המותרות.

Numbers 8:7 במדבר ח':ז

וְכַהֲתַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהָרֵם הָאֵל עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאת וְהִעֲבִירוּ תַעַר עַל־כָּל־
בָּשָׂרָם וְכָבְסוּ בְּגָדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ:

And thus shalt thou do unto them, to cleanse them: sprinkle
the water of purification upon them, and let them cause a
razor to pass over all their flesh, and let them wash their
clothes, and cleanse themselves

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

89 כי ששת ימים עשה

"כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ". העולם, שנברא בשישה
ימים, נמוך מן התורה.

Exodus 20:11 שמות כ':י"א

כִּי שֵׁשֶׁת־יָמִים עָשָׂה ה' אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל־כֵּן בָּרַךְ ה' אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ:

for in six days the L-RD made heaven and earth, the sea,
and all that in them is, and rested on the seventh day;
wherefore the L-RD blessed the sabbath day, and hallowed
it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כ, יא.

90 ויהי שם עם ה' ארבעים יום

"ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה". ארבעים הימים מכוונים לאות
מ"ם שבצלם.

Exodus 34:28 שמות ל"ד:כ"ח

וַיְהִי־שֵׁם עִם־ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לָחֵם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא
שָׁתָה וַיִּכְתֹּב עַל־הַלְחָת אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית עֲשֹׂת הַדְּבָרִים:

And he was there with the L-RD forty days and forty nights;
he did neither eat bread, nor drink water. And he wrote upon
the tables the words of the covenant, the ten words

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לד, כח. וראה באוה"ת פ' מטות ע' ארפח.

91 ועמ"ש במ"א גבי מזמור לתודה

ההערה מזהה את המקום שאליו מתכוון אדמו"ר הזקן במילים "במקום
אחר": המאמר שלו על מזמור זה בסידור עם מאמרי חסידות.

הערת קה"ת

בסידור עם דא"ח שם. ובאוה"ת פ' דברים ע' יט.

92 "מזמור לתודה, הריעו לה' כל הארץ". הטקסט מצטט מאמר על הפסוק,

העוסק בארבעים הלחמים של קרבן התודה.

Psalms 100:1 תהילים ק:א

מִזְמוֹר לַתּוֹדָה הָרִיעוּ לַה' כָּל־הָאָרֶץ:

A Psalm of thanksgiving. Shout unto the L-RD, all the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

93 זח"ג קנ"ב א'

ההערה מציינת כאן את מקום דברי הזוהר על "נשמתא לנשמתא" (Zohar
III, 152a); תוכנם אינו מתואר כאן.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת נ"ך כרך א ע' תקנה.

פסקה 8

94 וממדבר מתנה

"וממדבר מתנה" — שלב במסעות ישראל; מתנה פירושה "מתנה". ההסבר
של אדמו"ר הזקן על כך מובא כמקור לתורה, שממנה היא ניתנה.

Numbers 21:18 במדבר כ"א:י"ח

בְּאֵר חֲפְרֹת שְׁרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲזֵק בְּמִשְׁעָנֵתָם וּמִמְדָּבָר מִתְּנָה:

הערת קה"ת

במדבר ח, ז. וראה במאמרי אדה"ז תקס"ה ע תתלו, ושם עי תתלח ההפרש בין ליום ונזיר.

פסקה 10

100 שיחות חולין של ת"ח

"אפילו שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד, שנאמר: 'ועלהו לא יבול'". שיחתם של תלמידי החכמים היא דוגמה ל"מותרות" קדושות.

Sukkah 21b:8-9 סוכה כ"א ב:ח-ט

אמר רבי שמעון: מעשה בטבי עבדו. תנאי, אמר רבי שמעון: משיחתו של רבן גמליאל למדנו שני דברים: למדנו שעבדים פטורים מן הסוכה, ולמדנו שהישן תחת המטה לא יצא ידי חובתו. ולימא: "מדכריו של רבן גמליאל"? מילתא אגב אורחיה קא משמע לן, כי הא דאמר רב אחא בר אבא, ואמרי לה אמר רב אחא בר אבא אמר רב המנונא אמר רב: מניין שאפילו שיחת תלמידי חכמים, צריכה לימוד — שנאמר: "ועלהו לא יבול".

R. Shimon said: It happened that Tabi the slave etc. It has been taught: R. Shimon said: From the casual conversation of R. Gamaliel we have learned two things. We learned that slaves are free from the obligation of Sukkah, and we learned that he who sleeps under a bed [in a Sukkah] has not fulfilled his obligation. But why does he not say, From the words of R. Gamaliel"? He informs us of something [else] by ... the way, like that which R. Aha b. Ada, and others say, R

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

הערת קה"ת

סוכה כא, ב. ראה לקמן פי' נציבים נב, ב. סה"מ תקס"ה עי תתלו. מצות תגלת מצורע דף קה, א. באוה"ת נ"ך כרך ב עי תתקיו מציין לכאן.

101 והיינו לת"ח דייקא

מצוטט בהערה: "המשמעות של תלמיד חכם היא שהוא תלמיד ומקבל את החכמה העליונה, שהיא בחינת הביטול".

הערת קה"ת

"והנה ענין ת"ח הפי' שהוא תלמיד ומקבל מחכמה עילאה שהיא בחי' ביטול" — אוה"ת נ"ך כרך ב עי תתקיו. "אבל באדם אחר שאינו ת"ח שיחת חולין שלו ומלתא דבדיחותא שלו הוא מותרות ונובלות ממש דהיינו דברים בטלים לגמרי" — סה"מ תקס"ה עי תתלו.

102 ועלהו לא יבול

"והיה כעץ שתול על פלגי מים... ועלהו לא יבול". גם לעלים, ולא רק לפירות, יש ערך.

Psalms 1:3 תהילים א:ג

וְהָיָה כְּעֵץ שְׂתוּל עַל-פְּלָגֵי־מַיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעֵתוֹ וְעָלָהוּ לֹא־יִבּוֹל וְכָל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ:

And he shall be like a tree planted by streams of water, that bringeth forth its fruit in its season, and whose leaf doth not wither; and in whatsoever he doeth he shall prosper

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים א, ג. רש"י פי' שם אפילו הפסולת שבו לצורך היא שיחתן של ת"ח לצורך היא וצריכה לימוד".

103 משמת ר"מ בטלו מושלי משלים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

סוף סוטה.

104 בטלו מושלי משלים

"משמת רבי מאיר בטלו מושלי משלים". כמו שלמה, רבי מאיר ידע להלכיש חכמה במשל גשמי.

Mishnah Sotah 9:15 משנה סוטה ט:ט"ו

משמת רבי מאיר, בטלו מושלי משלים. משמת בן עזאי, בטלו השקדנים. משמת בן זומא, בטלו הדרשנים. משמת רבי יהושע, פסקה טובה מן העולם. משמת רבן שמעון בן גמליאל, בא גובי ורבו צרות. משמת רבי אלעזר בן עזריה, פסק העשר מן החכמים. משמת רבי עקיבא, בטל כבוד התורה. משמת רבי חנינא בן דוסא, בטלו אנשי מעשה. משמת רבי יוסי קטנותא, פסקו חסידים. ולמה נקרא שמו קטנותא, שהיה קטנותן של חסידים. ...

When Rabbi Meir died, the composers of fables ceased. When Ben Azzai died, the diligent students [of Torah] ceased. When Ben Zoma died, the expounders ceased. When Rabbi Joshua died, goodness ceased from the world. When Rabban Shimon ben Gamaliel died, locusts come and troubles multiplied. When Rabbi Elazar ben Azaryah died, the sages ceased to be wealthy. When Rabbi Akiba died, the glory of the Torah ceased. When Rabbi Hanina ben Dosa died, men of wondrous deeds ceased. When Rabbi Yose ... Katnuta died, the pious men (hasidim) ceased and

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

105 והבדילה הפרכת

"והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קודש הקודשים". כותרת המאמר המצוטט בטקסט.

Exodus 26:33 שמות כ"ו:ל"ג

וְנָתַתָּה אֶת־הַפְּרוֹכֶת תַּחַת הַקְּרָסִים וְהַבָּאָתָּ שָׁמָּה מִבֵּית לַפְּרוֹכֶת אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְהַבְּדִילָה הַפְּרוֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים:

And thou shalt hang up the veil under the clasps, and shalt bring in thither within the veil the ark of the testimony; and the veil shall divide unto you between the holy place and the most holy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

106 ע"ה אסור לאכול בשר

רבי אמר: עם הארץ אסור באכילת בשר, ואילו מי שעוסק בתורה רשאי לאכול בשר. אצל מי שאינו מעודן, מותרות מביאות לידידה.

Pesachim 49b:3 פסחים מ"ט ב:ג

תנאי, רבי אמר: עם הארץ אסור לאכול בשר, (בהמה) שנאמר: "זאת תורת הבהמה והעוף": כל העוסק בתורה מותר לאכול בשר בהמה ועוף, וכל שאינו עוסק בתורה אסור לאכול בשר בהמה ועוף.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

פסחים מט, ב.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

113 | הערת קה"ת מפנה לGenesis 12:1-17:27 למילים האלה.

Genesis 12:1-17:27 בראשית י"ב:א-י"ז:כ"ז

פסוקה 11

114 ועשתה את צפרניה

והיא תגלח את ראשה ותעשה את ציפורניה". הציפורניים נקראות מותרות המדות.

Deuteronomy 21:12 דברים כ"א:י"ב

והבאתה אליה ביתך וגלחתה את ראשה ועשתה את צפרניה:

then thou shalt bring her home to thy house; and she shall
shave her head, and pare her nails

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

115 ועשתה את צפרניה היינו מותרות המדות

מצוין ביחס לציפורניים כעודף המדות; תוכנו אינו מתואר.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת שה"ש כרך ב ע' תלח. וראה בסידור ק, ג ההפרש בין מותרות מוחין למותרות מדות.

116 אברהם שיצא ממנו

יעקב חשש שמא יש פגם בין בניו, "כאברהם שממנו יצא ישמעאל". אדמו"ר הזקן מביא זאת בהקשר למותרות החדש, מדתו של אברהם.

Pesachim 56a:7 פסחים נ"ו א:ז

דאמר רבי שמעון בן לקיש: "ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם". ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימיו, ונסתלקה ממנו שכינה. אמר: שמא חס ושלום יש במטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי צחק שיצא ממנו עשו? אמרו לו בניו: "שמע ישראל, ה' אלקינו ה' אחד". אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד, כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: "פרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

פסחים נו, א.

117 אך פי וגלחה את ראשה

בהערה נאמר שהסבר זה על "וגלחה את ראשה" מצוטט שם.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת ויקרא ע' קכה.

118 לא לחכמים לחם

"לא לקלים המרוץ... ולא לחכמים לחם". פיקחות בעסקים היא מותרות המוחין, ואינה מביאה פרנסה.

Ecclesiastes 9:11 קהלת ט:י"א

שבתאי וראה תחת השמש כי לא לקלים המרוץ ולא לגבורים המלחמה וגם לא לחכמים לחם וגם לא לזבנים עשר וגם לא לידיעים חן כפיצת ופגע יקרה את כלם:

I returned, and saw under the sun, that the race is not to the swift, nor the battle to the strong, neither yet bread to the wise, nor yet riches to men of understanding, nor yet favour to men of skill; but time and chance happeneth to them all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

107 צדיק אוכל לשובע נפשו

"צדיק אוכל לשובע נפשו, ובטן רשעים תחסר." אצל הצדיק, האכילה היא עניין קדוש.

Proverbs 13:25 משלי י"ג:כ"ה

צדיק אכל לשבע נפשו ובטן רשעים תחסר:

The righteous eateth to the satisfying of his desire; But the belly of the wicked shall want

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי יג, כה. ראה תו"א טו, ג.

108 ועשית בגדי קודש

"ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך, לכבוד ולתפארת." בגדים משוכחים הולמים את הכהן הגדול, שורשו בחכמה.

Exodus 28:2 שמות כ"ח:ב

ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת:

And thou shalt make holy garments for Aaron thy brother,
for splendour and for beauty

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כח, ב.

109 כבוד חכמים ינחלו

"חכמים ינחלו כבוד." כבוד הולם את מי שחכמתם היא ביטול.

Proverbs 3:35 משלי ג:ל"ה

כבוד חכמים ינחלו ובסילים מרים קלון:

The wise shall inherit honour; But as for the fools, they carry
away shame

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ג, לה.

110 התאוה והכבוד מוציאים את האדם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות ד, כא.

111 התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם

רבי אלעזר הקפר לימד שקנאה, תאוה וכבוד מוציאים את האדם מן העולם. אצל מי שאינו בדרגת החכמים, כבוד ותאוה מביאים לירידה.

Pirkei Avot 4:21 משנה אבות ד:כ"א

רבי אלעזר הקפר אומר, הקנאה והתאוה והכבוד, מוציאים את האדם מן העולם:

Rabbi Elazar Ha-kappar said: envy, lust and [the desire for]
honor put a man out of the world

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

112 כי ביום הזה יכפר

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם". כותרת המאמר המצוטט בטקסט.

Leviticus 16:30 ויקרא ט"ז:ל

כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל טְשָׁאוֹתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ:
For on this day shall atonement be made for you, to cleanse
you; from all your sins shall ye be clean before the L-RD

הערת קה"ת
קהלת ט, יא.

119 שנקצב לו בריה

"מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכיפורים". העבודה היא הכלי שבאמצעותו מגיע אליו מה שהוקצב לו.

Beitzah 16a ביצה ט"ז א

הערת קה"ת
ביצה טז, א.

120 אותותינו לא ראינו

"אותותינו לא ראינו, אין עוד נביא". בעולם הזה ההשפעה האלוקית באה כשהיא מלוכשת ומוסתרת.

Psalms 74:9 תהילים ע"ד:ט

אותותינו לא־ראינו אִין־עוד נְבִיא וְלֹא־אֲתָנוּ יֵדַע עַד־מָה:

We see not our signs; There is no more any prophet; Neither is there among us any that knoweth how long

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
תהלים עד, ט.

121 בדיה ומרדכי יצא

הקטע מפרש את "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות" כלבושים הנוצרים מששת סדרי המשנה, ולאחריהם באה ההתגלות: "והעיר שושן צהלה ושמחה". הדבר מתאים לרעיון שהברכה באה באמצעות לבוש.

הערת קה"ת
תו"א צג, א.

122 ומרדכי יצא

"ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות". זהו שם המאמר בתורה אור שהטקסט מצטט.

Esther 8:15 אסתר ח:ט"ו

וּמֶרְדֵּכִי יָצָא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּבִלְבוּשׁ מַלְכוּת תְּכֵלֶת וְחוּר וְעֹטְרַת זָהָב גְּדוּלָּה וְתִכְרִיךְ בּוֹץ וְאַרְגָּמָן וְהָעִיר שׁוֹשָׁן צָהֲלָה וְשִׂמְחָה:

And Mordecai went forth from the presence of the king in royal apparel of blue and white, and with a great crown of gold, and with a robe of fine linen and purple; and the city of gold, and with a robe of fine linen and purple; and the city of Shushan shouted and was glad

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

123 ובדיה וברכך

ההערה מזהה את המאמר "וברכך" שאליו מתייחס הטקסט במילים "הנוכר לעיל"; תוכנו אינו מתואר.

הערת קה"ת
סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תרמח. דרך מצותיך קו, א.

124 בדיה לבאר ענין המסעות

בסוף 89b מסביר המאמר שעשיה היא המקום שבו האלוקות מוסתרת ביותר, ולכן שם אל אדניי המחיה את העשיה הוא בגימטריה צו (96), הרומז לעבודה זרה: ההשפעה האלוקית מלוכשת בלבוש הטבע, עד שהאדם יכול לומר: "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה".

הערת קה"ת
לעיל פי' מסעי פט סע"ב.

125 שובה ישראל

"שובה ישראל עד הוי' אלקיך". זהו שם המאמר שהטקסט מצטט בעניין "לב האבך".

Hosea 14:2 הושע י"ד:ב

שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בַּעֲוֹנָה:

Return, O Israel, unto the L-RD thy G-d; For thou hast stumbled in thine iniquity

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

126 והא דארז"ל נדה דף ע

ההערה מפנה לדיון ארוך שם בעצת הגמרא כיצד להתעשר; תוכנו אינו מתואר.

הערת קה"ת

וראה בארוכה בדרך מצותיך קו, ב ואילך.

127

כששאלו מה עליו לעשות כדי להתעשר, השיב רבי יהושע: להרבות במסחר ולעסוק באמונה. כשאמרו לו שרבים עשו כך ולא הצליחו, אמר שיש לבקש רחמים ממי שהעושר שייך לו.

Niddah 70b:13 נדה ע"ב:י"ג

מָה יַעֲשֶׂה אָדָם וְיִתְעַשֵּׂר? אָמַר לֵהוֹן: הִרְבֵּה בְּסַחֲרָה, וְיִשָּׂא וְיִתֵּן בְּאֲמוּנָה. אָמְרוּ לוֹ: הִרְבֵּה עָשׂוּ כֵן, וְלֹא הוֹעִילוּ! אָלָּא יִבְקֹשׁ רַחֲמִים מִמִּי שֶׁהָעוֹשֶׂר שָׁלוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזֶּהָב".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

128 וגם זאת רק ירבה

מצוין בהקשר לדעה שגם מי שמתפלל לעושר צריך רק להרבות במסחר, ולא להתחכם; תוכנו אינו מתואר.

הערת קה"ת

ראה דרך מצותיך קו, ב. הקדמת אדה"א לדרך חיים.

129 שער באשה ערוה

רב ששת אמר: "שיער באשה ערוה". השערות הן המקום שממנו הכוחות החיצוניים יונקים.

Berakhot 24a:17 ברכות כ"ד א:י"ז

אָמַר רַב חֲסִידָא: שׁוֹק בְּאִשָּׁה עָרוּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "גִּלְי שׁוֹק עֲבָרֵי נְהָרוֹת", וּכְתִיב: "תִּגְל עָרוֹתֶיהָ וְגַם תִּרְאֶה חֲרָפָתָהּ". אָמַר שְׁמוּאֵל: קוֹל בְּאִשָּׁה — עָרוּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי קוֹלָהּ עָרֵב וּמְרָאָה נְאֻהָ". אָמַר רַב שְׁשֶׁת: שְׁעַר בְּאִשָּׁה עָרוּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "שְׁעָרָהּ כְּעֶדֶר הָעֵצִים".

Rab Hisda said : The calf of a woman's leg is to be regarded as nakedness; as it is said, "Uncover the leg, pass through the rivers" (Is. xlvii. 2) and it continues, "Thy nakedness shall be uncovered, yea, thy shame shall be seen" (Is. xlvii. 3). Samuel said : A woman's voice is to be regarded as nakedness ; as it is said, "For sweet is thy voice, and thy countenance is comely" (Cant. ii. 14). ab Sheshet said: A ... woman's hair is to be regarded as nakedness; as

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

130 סלסלה ותרוממך

על החכמה, התורה, נאמר: "סלסלה ותרוממך, תכבדך כי תחבקנה". המשכת התורה, ששורשה בחכמה ובכתר, עוברת דרך "שערות".

Proverbs 4:8 משלי ד:ח

סִלְסְלָה וּתְרֹמְמֶךָ תְּכַבֵּדְךָ כִּי תַחְבֹּקְנָה:

the L-rd GOD will cause victory and glory To spring forth
before all the nations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

137 וברכך ה'א בכל אשר תעשה

”והו' אלקיך יברכך בכל אשר תעשה”. הברכה מגיעה באמצעות עבודתו של האדם, המשמשת לה כלי.

Deuteronomy 15:18 דברים ט"ו:י"ח

לא־יִקְשֶׁה בְּעֵינֶיךָ בְּשִׁלְחָךָ אֹתוֹ חֲפָשִׁי מֵעֶמֶךָ כִּי מִשְׁנֶה שְׂכָר שְׂכִיר עֲבָדְךָ שֶׁשָּׁנִים וּבִרְכֶּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה:

It shall not seem hard unto thee, when thou lettest him go free from thee; for to the double of the hire of a hireling hath he served thee six years; and the L-RD thy G-d will bless thee in all that thou doest

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים טו, יח. בסה"מ תקס"ה ע' תרמה ובמאמרי אדה"א כאן ע' תלג מוסיף "עכ"ז אדם נידון בכל כיום כו' וכמו שאומרים בבהמ"ז ומפרנס אותנו תמיד בכל יום ובכל עת ובכל שעה" ע"ש.

138 כשמן הטוב על הראש

”כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן, זקן אהרן. ההמשכה של ”רב חסד” יורדת דרך הזקן.

Psalms 133:2 תהילים קל"ג:ב'

כִּשְׁמֵן הַטּוֹב עַל־הָרֹאשׁ יֵרֵד עַל־הַזָּקֵן וְזֶקֶן־אַהֲרֹן שִׁירָד עַל־פִּי מְדוּתָיו:

It is like the precious oil upon the head, Coming down upon the beard; Even Aaron's beard, That cometh down upon the collar of his garments

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלג, ב.

פסוקה 12

139 והסירה את שמלת שביה

”והסירה את שמלת שביה מעליה וישבה בביתך”. השמלה היא המקיף של הקליפה, שיש להסירו.

Deuteronomy 21:13 דברים כ"א:י"ג

וְהִסִּירָה אֶת־שְׁמֶלֶת שְׁבִיָּהּ מֵעָלֶיהָ וְיָשְׁבָה בְּבֵיתְךָ וּבְכַתֶּה אֶת־אֵבִיהָ וְאֶת־אִמָּהּ יָרֵחַ יָמִים וְאַחֵר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ וּבְעֵלְתָּהּ וְהָיְתָה לָּךְ לְאִשָּׁה:

and she shall put the raiment of her captivity from off her, and shall remain in thy house, and bewail her father and her mother a full month; and after that thou mayest go in unto her, and be her husband, and she shall be thy wife

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

140 בנראה דבבואה

רבי חנינא אומר שלשדים יש "צל", אך אין להם "צל של צל". אדמו"ר הזקן מיישם זאת על הקליפה, שיש לה מקיף אחד אך לא את המקיף השני.

Yevamot 122a:9-10 יבמות קכ"ב א:ט"י

וְאֵינְהוּ נָמִי אֵת לְהוּ בְּבֹאָה! דִּחְזוּ לְקָה בְּבֹאָה דְּבֹאָה. וְדִלְמָא לְדִידְהוּ אֵת לְהוּ בְּבֹאָה דְּבֹאָה. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, אָמַר לִי יוֹנְתָן שִׁידָא: בְּבֹאָה — אֵת לְהוּ, בְּבֹאָה דְּבֹאָה — לֵית לְהוּ. וְדִלְמָא צָרָה הָוֵיא? תָּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵאל: בְּשַׁעַת הַסְּפָנָה כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין, אַף עַל פִּי שְׂאִין מְכִירִין.

Extol her, and she will exalt thee; She will bring thee to hon-
our, when thou dost embrace her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ד, ח.

131 בד"ה שרי אשתך

המאמר שואל מדוע, כדי לתת לשרה את הכוח ללדת, הוחלפה היריד של שרי בה"א של בינה. הוא מסביר שלמעלה הסדר הוא שהלידה באה דווקא באמצעות צמצום, והוא המקור לביטוי המצוטט כאן.

הערת קה"ת

תו"א יג, ב.

132 שרי אשתך

”ואת שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי, כי שרה שמה”. זהו שם המאמר בתורה אור שהטקסט מצטט.

Genesis 17:15 בראשית י"ז:ט"ו

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם שְׂרִי אִשְׁתְּךָ לֹא־תִקְרָא אֶת־שְׁמָהּ שְׂרִי כִּי שָׂרָה שְׁמָהּ:

And G-d said unto Abraham: ‘As for Sarai thy wife, thou shalt not call her name Sarai, but Sarah shall her name be

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

133 בד"ה ועשית בגדי קודש

הקטע מסביר ש"רב חסד", מדרגתו של אהרן הכהן הגדול, נעלה הרבה מעל "חסד עולם", הנמשך בסדר של סיבה ומסובב; זהו אור אין סוף המלוכש בחכמה ובחסד, למעלה מהשתלשלות.

הערת קה"ת

תו"א פב, ב.

134 ועשית בגדי קדש

”ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך”. זהו שם המאמר בתורה אור שהטקסט מצטט.

Exodus 28:2 שמות כ"ח:ב'

וְעָשִׂיתָ בְּגָדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת:

And thou shalt make holy garments for Aaron thy brother, for splendour and for beauty

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

135 ונקדשתי בתוך

”ונקדשתי בתוך בני ישראל”. זהו שם המאמר שהטקסט מצטט.

Leviticus 22:32 ויקרא כ"ב:ל"ב

וְלֹא תִחַלְלוּ אֶת־שְׁם קֹדֶשׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְשְׁכֶם: And ye shall not profane My holy name; but I will be hal-
lowed among the children of Israel: I am the L-RD who hal-
low you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

136 כי כארץ תוציא צמחה

”כי כארץ תוציא צמחה”. כותרת ההסבר שהטקסט מצטט.

Isaiah 61:11 ישעיהו ס"א:י"א

כִּי כְאֶרֶץ תּוֹצִיא צִמְחָה וְרֹעֵיָהּ תַצְמִיחַ כֵּן אֲדֹנָי ה' יַצְמִיחַ עֲדָךְ וְתִהְיֶה נֶגֶד כְּלִי־הַגֹּזִם:

For as the earth bringeth forth her growth, And as the garden causeth the things that are sown in it to spring forth; So

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Gittin 66a:9 גיטין ס"ו א:ט'

אינהו נמי אידמוי אידמו! דחזו לקה בבוואה. אינהו נמי אית להו בבוואה! דחזו לקה בבוואה דבבוואה. ודלמא אינהו נמי אית להו? אמר רבי חנינא: לימדני יונתן בנאי: בבוואה אית להו, בבוואה דבבוואה לית להו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות קכב, א. גיטין סו, א. וש"נ. ראה לקו"ש ח"ד ע' 1201 הערה 49. נתבאר בארוכה במאמרי אדה"א דברים כרך ב ע' תקעב ואילך.

141 בבוואה דבבוואה

בעניין ליל הושענא רבה, פרי עץ חיים מסביר שלאדם יש צל וצל של צל, ואילו לשדים יש רק צל; אך הוא מסביר את השניים כצללים שמקורם בזכר ובנקבה. זהו "אופן אחר" שמוזכר בטקסט.

Pri Etz Chaim, Gate of Lulav 5:1 פרי עץ חיים, שער הלולב ה:א

סוד הצלם, שמסתלק מן האדם ליל הושענא רבא. כדי להבינו, נקדים לך מה שאחז"ל כי האדם יש לו בבוואה ובבוואה דבבוואה. אך השדים אין להם בבוואה דבבוואה, רק בבוואה לבדה. והענין, כי הלא כל הדברים שבעולם, כולם יצאו ונולדו מן זיווג בודאי. והנשמות של בני אדם, ואפילו נשמות השדים, כולם נבראים מהש"י, ע"י זיווג בודאי, כי הכל מעשה ידי הש"י הוא בודאי. וכבר בארנו, כי האדם כשמזדווג בנקבא, מוליד נשמות בני אדם, וכשמוציא ח"ו זרע לבטלה, אז מוליד נגעי בני אדם, שהם רוחין וכו'. וכן הענין למעלה, כי ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

142 בפע"ח כוונת הושענא רבה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שער הלולב פרק ה.

143 בפ"י הרמ"ז פנחס דר"כ סע"א

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה גם לקמן לט, ג, נ, ב. חקת סה, ד.

144 העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו

"כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כוחו, קורעין לו גזר דינו". מובא פירושו של הרמ"ז על כך, לעניין שני המקיפים של הנשמה.

Shabbat 119b:5 שבת קי"ט ב:ה'

אמר רבי יהושע בן לוי: כל העונה "אמן יהא שמיה רבא מברך" בכל כחו, קורעין לו גזר דינו, שנגאמר: "בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה". מאי טעמא "בפרוע פרעות" — משום ד"ברכו ה". רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: אפילו יש בו שמץ של עבודה זרה — מוחללין לו. קתיב הקא: "בפרוע פרעות", וקתיב ה"ם: "כי פרוע הוא". אמר ריש לקיש: כל העונה "אמן" בכל כחו פותחין לו שערין גז עזו, שנגאמר: "פתחו שערים ונבא גוי צדיק ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

145 כי כאשר השמים החדשים

"כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה". זהו שם הביאור שמובא

| בטקסט.

Isaiah 66:22 ישעיהו ס"ו:כ"ב

כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה עמדים לפני נאם-י' כן יעמד ורעכם ושמכם:

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the L-RD, so shall your seed and your name remain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

146 ומכפירים יחידתי

"הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי". היחידה היא יחידה באמת, ואין לה מקבילה בקליפה.

Psalms 35:17 תהילים ל"ה:י"ז

אדני כמה תראה השיבה נפשי משאיהם מכפירים יחידתי:

L-rd, how long wilt Thou look on? Rescue my soul from their destructions, Mine only one from the lions

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לה, יז.

147 שהוא יחידה ממש שאין לה לעומת זה בקליפות

המקור מצוין לעניין שאין ליחידה מקבילה בקליפה; איננו מתארים את תוכנו.

הערת קה"ת

ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ב ס"ע תקמב ואילך.

148 ע"פ חכלילי עינים

הביאור על "חכלילי עיניים מיי": "העיניים" מביטות בכבוד המלך, באהבה של תענוג (אהבה בתענוגים), שלמעלה מאהבה רבה ומאהבת עולם, כדרך יונים המביטות זו בזו. זהו המאמר שהטקסט מצטט כמקור לאהבה שאין לה מקבילה.

הערת קה"ת

תוי"א מז, ב. וראה בספר הערכים-חב"ד כרך א ערך אהבה מסותרת במילואים הערה 380 — מהביאור באוה"ת דברים ע' לג.

149 חכלילי עינים

"עיניו אדומות מיי". זהו שם הביאור בתורה אור, האומר שלאהבה רבה אין מקבילה.

Genesis 49:12 בראשית מ"ט:י"ב

חכלילי עינים מין ולבן שנים מחלב:

His eyes shall be red with wine, And his teeth white with milk

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

150 בד"ה ושמתי כדכד

מ"א 25a עולה שהמטרה של האדם היא להשתוקק להיכלל בעצמותו ממש של ה, מעבר לכל שחר בגן עדן. בעמודה הבאה (25b) מוסבר בקשת דוד "יחידתי מכפירים": גם לסטרא אחרא יש "יחידה", כוח רצון שלמעלה מן השכל, הנקרא "כפירים", ודוד ביקש שהיחידה שלו תהיה קשורה להיכלל.

הערת קה"ת

לעיל פי' ראה כה, א ואילך.

פסוקה 13

156 וישבה בביתך

”והסירה את שמלת שביה מעליה וישבה בביתך”. הישיבה בבית היא קביעות, והבית הוא מקיף עליון.

Deuteronomy 21:13 דברים כ”א:י”ג

והסירה את־שמלת שביה מעליה וישבה בביתך ובכתה את־אביה ואת־אמה ירח ימים ואחר כן תבוא אליה ובעלתה והיתה לה לאשה:

and she shall put the raiment of her captivity from off her, and shall remain in thy house, and bewail her father and her mother a full month; and after that thou mayest go in unto her, and be her husband, and she shall be thy wife

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

157 כל תמוט לעולם ועד

”יסד ארץ על מכוניה, כל תמוט עולם ועד”. הביטוי מתאר שינוי שמתבסס היטב בנפש.

Psalms 104:5 תהילים ק”ד:ה

יִסְד־אֶרֶץ עַל־מְכוּנֶיהָ בְּל־תְּמוּט עוֹלָם וָעֶד:

Who didst establish the earth upon its foundations, that it should not be moved for ever and ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

158 והבאתה אל תוך ביתך

”והבאתה אל תוך ביתך”. יש לקרוא זאת כהכנסת המדות שהשתנו תחת המקיף העליון.

Deuteronomy 21:12 דברים כ”א:י”ב

והבאתה אל־תוך ביתך וגלתה את־ראשה ועשתה את־צפרניה:

then thou shalt bring her home to thy house; and she shall shave her head, and pare her nails

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

159 וזאת המצוה

”וזאת המצוה החוקים והמשפטים”. זהו שם המאמר על שני המקיפים שבפרשת ואתחנן.

Deuteronomy 6:1 דברים ו:א

וזאת המצוה החקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקיכם ללמד אתכם לעשות בארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה:

Now this is the commandment, the statutes, and the ordinances, which the L-RD your G-d commanded to teach you, that ye might do them in the land whither ye go over to possess it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

160 השמים כסאי

”השמים כסאי והארץ הדום רגלי, איזה בית אשר תבנו לי?” זהו שם המאמר שהטקסט מצטט בעניין ה”בית”.

Isaiah 66:1 ישעיהו ס”ו:א

כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי איזה בית אשר תבנו לי ואיזה מקום מנוחתי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

151 ושמתי כדכד

”וואני אשים כדכד שמשותיך”. זהו שם המאמר העוסק ברצון של הקליפה שמעל לשכל.

Isaiah 54:12 ישעיהו נ”ד:י”ב

וְשָׁמַתִּי כְּדָכְד שְׁמֹשֶׁתֶּיךָ וְשַׁעֲרֶיךָ לְאֲבָנֵי חֲפָץ:

And I will make thy pinnacles of rubies, and thy gates of carbuncles, and all thy border of precious stones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

152 תעלומות לב

”כי הוא ידע תעלומות לב”. זהו שמה של היחידה, שאין לקליפה.

Psalms 44:22 תהילים מ”ד:כ”ב

הֲלֹא אֱלֹקִים יַחְקֹר־זֹאת כִּי־הוּא יֵדַע תַּעְלָמוֹת לֵב:

Would not G-d search this out? For He knoweth the secrets of the heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

153 עבירה גוררת עבירה

המראה מקום של קה”ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה”ת

אבות פ”ד מ”ב.

154 עבירה גוררת עבירה

בן עזאי לימד שמצווה גוררת מצווה ועבירה גוררת עבירה. המשיכה נובעת מהמקיף של הקליפה.

Pirkei Avot 4:2 משנה אבות ד:ב

בן עזאי אומר, הוי רץ למצוה קלה כבחמורה, ובורח מן העברה. שמצוה גוררת מצוה, ועברה גוררת עברה. ששכר מצוה, מצוה. ושכר עברה, עברה:

Ben Azzai said: Be quick in performing a minor commandment as in the case of a major one, and flee from transgression; For one commandment leads to another commandment, and transgression leads to another transgression; For the reward for performing a commandment is another commandment and the reward for committing a transgression is a transgression

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

155 אדם מטמא עצמו מעט

”אם אדם מטמא עצמו מעט, מטמאים אותו הרבה; מלמטה, מטמאים אותו מלמעלה”. זו המשיכה המקיפה של הקליפה, שהאדם אינו חש בה.

Yoma 39a:3-4 יומא ל”ט א:ג-ד

תנו רבנן: ”(אל) תטמאו בהם ונטמאתם בהם”, אדם מטמא עצמו מעט — מטמאין אותו הרבה. מלמטה — מטמאין אותו מלמעלה. בעולם הזה — מטמאין אותו לעולם הבא. תנו רבנן: ”והתקדשתם והייתם קדושים”, אדם מקדש עצמו מעט — מקדשין אותו הרבה, מלמטה — מקדשין אותו מלמעלה, בעולם הזה — מקדשין אותו לעולם הבא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה”ת

ראה יומא לט, א.

מאוד.

Jeremiah 31:9 ירמיהו ל"א:ט'

בבכי יבאו ובתחנונים אובלים אובלים אלינחלי מים בדרך ישר לא יכשלו בה כיהיתי לישראל לאב ואפרים בכרי הוא:

They shall come with weeping, And with supplications will I lead them; I will cause them to walk by rivers of waters, In a straight way wherein they shall not stumble; For I am become a father to Israel, And Ephraim is My first-born.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

166 והנה נער בוכה

בת פרעה פתחה את התיבה, "והנה נער בוכה, ותחמול עליו". בכי שמעורר רחמים מלמעלה.

Exodus 2:6 שמות ב:ו'

ותפתח ותראהו את־הילד והנה־נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה:

And she opened it, and saw it, even the child; and behold a boy that wept. And she had compassion on him, and said: 'This is one of the Hebrews' children

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות ב, ו.

167 סדי"ה ויקח מן הבא בידו

לקראת סוף המאמר (26a) מסביר אדמו"ר הזקן את הבכי בעת פגישתם של יעקב ועשו: בכי נובע משמחה או ממרירות. בכי של שמחה, כמו דמעותיו של רבי עקיבא בזהר על שיר השירים, הוא התפרצות של חיות שהכלי התחתון קטן מלהכיל, ולכן היא גולשת כדמעות; משום כך לעתיד לבוא "בבכי יבואו", בעקבות גילוי המדרגות הנעלות ביותר.

הערת קה"ת

תו"א כו, א.

168 ויקח מן הבא בידו מנחה

"ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו". זהו שם המאמר בתורה אור שהטקסט מצטט בעניין הבכי.

Genesis 32:14 בראשית ל"ב:יד

וילן שם בלילה ההוא ויקח מן־הבא בידו מנחה לעשו אחיו:

And he lodged there that night; and took of that which he had with him a present for Esau his brother

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

169 ובדי"ה וקבל היהודים

המאמר "וקבל היהודים": במתן תורה הם רק "החלוי", באומרם "נעשה ונשמע", ואילו בימי חמץ באה קבלה שלמה. בהמשך הוא עובר לאהבת אברהם, לביטול שבא מתוך התבוננות, בבחינת "רצוא ושוב". הטקסט מפנה אליו בעניין הבכי ובעניין "עין בעין יראו".

הערת קה"ת

תו"א צו, ג.

170 וקבל היהודים

"קיימו וקיבלו היהודים את אשר החלו לעשות". זהו שם המאמר בתורה אור שהטקסט מצטט.

Esther 9:23 אסתר ט:כ"ג

וקבל היהודים את אשר־החלו לעשות ואת אשר־כתב מרדכי אליהם:

161 וראית בשביה

"וראית בשביה אשת יפת תואר". האשה השבויה היא הצדי, עצם המדות שבנפש, שאותן יש לשנות.

Deuteronomy 21:11 דברים כ"א:יא

וראית בשביה אשת יפת־תאר וחסדתה לה לאשה:

and seest among the captives a woman of goodly form, and thou hast a desire unto her, and wouldest take her to thee to wife

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 14

162 ובכתה את אביה

"ותכתה את אביה ואת אמה ירח ימים". הבכי הוא תשובה נעלית עוד יותר.

Deuteronomy 21:13 דברים כ"א:י"ג

והסירה את־שמלת שביה מעליה וישבה בביתך ובכתה את־אביה ואת־אמה ירח ימים ואחר כן תבוא אליה ובעלתה והיתה לה לאשה:

and she shall put the raiment of her captivity from off her, and shall remain in thy house, and bewail her father and her mother a full month; and after that thou mayest go in unto her, and be her husband, and she shall be thy wife

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

163 ובכתה . . בחיי תשובה עילאה

ההערה אומרת שהבכי כתשובה נעלית מוסבר שם בהרחבה; אין אנו מתארים את תוכנו.

הערת קה"ת

ראה בארוכה במאמרי אדה"א כאן ע' תקמו ואילך.

164 ממ"ש האריז"ל מי שאינו בוכה

בסוף המאמר הקודם (36c) מובאים הדברים בנוסח "כל מי שאינו בוכה בראש השנה וכיום הכיפורים, נשמתו אינה שלמה": בכי זה הוא שלמות הנשמה, ובייחוד ביום הכיפורים, שהוא התשובה העליונה. בנצבים (45d) הם מובאים בלי "כל מי", על הבכי של "בבכי יבואו", הנובע מאליו ממעמקי הלב הנסתרים.

הערת קה"ת

ראה לעיל לו, ג ובמ"מ לשם. "וכי" — לעיל לו, ג (אלא ששם אינו שולל הענין דמרה שחורה". לקו"ש ח"ט ע' 208 הערה 36 ומציין לעיין בהערה 41 "ע"פ מ"ש בפנים — לקו"ש שם] מובן מה שבלקו"ת שם — [כאן] (לו, ד) הובא הלשון "מי שאינו בוכה כו" (בהשמטת תיבת "כל") — אף שלפנ"ז (לו, ג) איתא "כל מי כו" [ובפרט שבשני המקומות מבאר שבכי זו היא כענין שאמרו גבי ר"ע. ויתירה מזו: מאמר הב' הוא ביאור על המאמר דלפניו] — כי בהביאור (לו, ד) ששולל הבכי שמצד מ"ש הרי בינוני ורשע אינם בכלל זה [וי"ל שזהו גם הטעם מה שבלקו"ת נצבים (מה, ד) משמיט תיבת "כל" — כי הבכי (שמבאר שם) על "הפגם והחסרון" אינה שייכת בצדיק. אבל בדרושי ר"ה (נה, ד) ובדי"ח שם כותב "כל כו" כי הבכי על מה שהנשמה "ירדה ממקום כבודה ונתגשמה" (ועד"ז בדי"ח [ג, ב] שייכת בכולם] משא"כ בהמאמר (לו, ג) שמפרש את מאמר האריז"ל אבל אינו שולל עוד פירוש כותב כל מי" ע"ש עוד בארוכה.

165 בבכי יבואו

"בבכי יבואו ובתחנונים אובלים". הבכי שלעתיד לבוא הוא מדרגה נעלית

177 עיני כל

"עיני כל אליך יִשְׁכְּרוּ". כותרת המאמר שהטקסט מצטט על אירוסין ונישואין.

Psalms 145:15 תהילים קמ"ה:ט"ו

עֵינֵי־כָל אֱלֹהִים יִשְׁכְּרוּ וְאַתָּה נֹתֵן־לָהֶם אֶת־אֲכָלָם בְּעֵתוֹ:

The eyes of all wait for Thee, And Thou givest them their food in due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

178 בכל לבי דרשתיך

"בכל לבי דרשתיך, אל תשגני ממצוותיך". התבוננות שנקלטת בעומק הלב.

Psalms 119:10 תהילים קי"ט:י

בְּכָל־לִבִּי דִרְשָׁתִּיךָ אֱלֹהֵי־תִשְׁבָּעִי מִמִּצְוֹתֶיךָ:

With my whole heart have I sought Thee; O let me not err from Thy commandments

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיט, י.

179 נודע בשערים בעלה

"נודע בשערים בעלה, בשבתו עם זקני ארץ". נקרא כאן כבחינת נישואין, כאשר האלוקות נתפסת בעומק הלב.

Proverbs 31:23 משלי ל"א:כ"ג

נֹדֵעַ בַּשְּׁעָרִים בְּעֵלָה בְּשִׁבְתּוֹ עִם־זִקְנֵי־אֶרֶץ:

Her husband is known in the gates, When he sitteth among the elders of the land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי לא, כג.

180 ואשה כי תדר

"ואשה כי תדור נדר להווי". כותרת מאמר מטות שהטקסט מצטט.

Numbers 30:4 במדבר ל"ד

וְאִשָּׁה כִּי־תִדְרֶנָּה לַיהוָה וְאָסְרָה אֶסֶר בְּבֵית אָבִיהָ בְּנֻעֲרֶיהָ:

Also when a woman voweth a vow unto the L-RD, and bindeth herself by a bond, being in her father's house, in her youth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

181 גבי ר' עקיבא . . זלגו עיניו דמעות

הזוהר מספר שכאשר רבי אליעזר לימד את רבי עקיבא את פירושי הפסוקים שבשר השירים, זלגו עיניו של רבי עקיבא מים. אדמו"ר הזקן מציג את הדמעות האלה כבכי שאינו נובע מעצבות, אלא מהשגת סודות התורה.

Zohar I, 98b זח"א צח, ב

הערת קה"ת

זח"א צח, ב.

And the Jews took upon them to do as they had begun, and as Mordecai had written unto them
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

171 עין בעין יראו

"כי עין בעין יראו בשוב הוי" ציון". לעתיד לבוא, הראייה באה יחד עם בכי.

Isaiah 52:8 ישעיהו נ"ב:ח

קוֹל צִפְנִיקָה נִשְׁאָר קוֹל יְחִידוֹ יִרְנְנוּ כִּי עֵין בְּעֵין יֵרְאוּ בְּשׁוּב ה' צִיּוֹן:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

172 והוא ענין נפילת אפיים

המקור מובא כאסמכתא למסירות נפש המתבטאת בנפילת אפיים; אין אנו מתארים את תוכנו.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת קרח ע' תשז.

173 ואח"כ תבא אליה . . ענין מסי"ג . . כמ"ש במ"א

הקטע בנשא מצטט את המאמר הזה עצמו: "ועיין במה שנכתב בסוף המאמר 'כי תצא ... אשת יפת תואר', על 'ואחר כך תבוא אליה ובעלתה', שהוא מסירות נפש, והיא נפילת אפיים ונעילה, שיאן של העליות". עוד נאמר שם שכאשר [האור] נקלט בנקודה הפנימית ביותר של הלב, הדבר נקרא כלה.

הערת קה"ת

מובא לעיל פ' נשא כד, ב.

174 ע"פ לריח שמניך

המאמר על "לריח שמניך" מתחיל שם (העמוד אינו מסומן בספריא): התורה נקראת לפעמים יין ולפעמים שמן; יין, המגלה את מה שהיה נסתר, הוא אהבה ויראה המתעוררות מתוך התבוננות, שהיא בינה. הטקסט מפנה למאמר כדי לבסס את כינוי כנסת ישראל כלה.

Song of Songs 2:4 שיר השירים ב':ד

הִבִּיאֲנִי אֶל־בֵּית הַיַּיִן וְדָגְלוּ עָלַי אֲהָבָה:

He hath brought me to the banqueting-house, And his ban-ner over me is love

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

לקמן שה"ש ב, ד ואילך.

175 לריח שמניך

"לריח שמניך הטובים". כותרת המאמר שהטקסט מצטט על כנסת ישראל ככלה.

Song of Songs 1:3 שיר השירים א':ג

לְרִיחַ שְׁמֹנֶיךָ טוֹבִים שְׁמֶן תּוֹרֵךְ שְׁמֶךָ עֲלֵיכֶן עֲלֻמוֹת אֲהָבֹךָ:

Thine ointments have a goodly fragrance; Thy name is as ointment poured forth; Therefore do the maidens love thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

176 ע"פ עיני כל

המאמר על "עיני כל אליך יִשְׁכְּרוּ" מסביר את "נודע בשערים בעלה" על פי דברי הזוהר "לפי מה שהוא משער בלבוי", ואת ה"שערים" כשערי הבינה החמישים. שם מוסברות בחינות הארוסה והנשואה.

הערת קה"ת

לעיל פ' מטות פה, ב ואילך.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Daf Shevui (CC0); The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); Pri Etz Chaim (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). להלן ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/ki-seitzei/3

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק